



KLASA:UP/I-344-08/21-03/02

URBROJ: 376-08-22-15

Zagreb, 12. svibanj 2022.

Temeljem članka 12. stavka 1. točke 5. i 6., članka 17. stavka 1. i članka 20. Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14, 72/17) te članka 96. Zakona o općem upravnom postupku (NN br. 47/09), u predmetu operatora javnih komunikacijskih mreža Telemach Hrvatska d.o.o., OIB:70133616033, Ulica Josipa Marohnića 1, 10 000, Zagreb, protiv operatora javnih komunikacijskih usluga A1 Hrvatska d.o.o., OIB:29524210204, Vrtni put 1, 10 000 Zagreb, radi definiranja uvjeta korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukturi unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH, Vijeće Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti, na sjednici 12. svibnja 2022., donosi

ODLUKU

- I. Usvaja se zahtjev operatora javnih komunikacijskih mreža Telemach Hrvatska d.o.o., Ulica Josipa Marohnića 1, 10 000 Zagreb, u cijelosti.
- II. Utvrđuje se da dokument operatora javnih komunikacijskih usluga A1 Hrvatska d.o.o., Vrtni put 1, 10 000 Zagreb, pod nazivom „*TEHNIČKI UVJETI ZA POSTAVLJANJE ELEKTRONIČKIH KOMUNIKACIJSKIH MREŽA OPERATORA KORISNIKA U KANALICE DRUŠTVA A1 Hrvatska d.o.o.*“ ne osigurava razmjerne pravične i nediskriminirajuće uvjete pristupa i prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH, uključujući i cijenu.
- III. Nalaže se operatoru javnih komunikacijskih usluga A1 Hrvatska d.o.o., 10 000 Zagreb, Vrtni put 1, da po zaprimanju ove odluke, odmah objavi na svojim internetskim stranicama i primjenjuje dokument „*TEHNIČKI UVJETI ZA POSTAVLJANJE ELEKTRONIČKIH KOMUNIKACIJSKIH MREŽA OPERATORA KORISNIKA U KANALICE DRUŠTVA A1 Hrvatska d.o.o.*“, koji je sastavni dio ove odluke.

Obrazloženje

1. Kronologija postupka i navodi stranaka

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (dalje: HAKOM) zaprimila je 25. studenog 2021. zahtjev operatora javnih komunikacijskih mreža Telemach Hrvatska d.o.o., Ulica Josipa Marohnića 1, 10 000, Zagreb (dalje: Telemach) za rješavanjem regulatornog spora protiv operatora javnih komunikacijskih usluga A1 Hrvatska d.o.o., Zagreb, Vrtni put 1 (dalje: A1), radi definiranja uvjeta korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukturi unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH budući da dokument A1 pod nazivom „*TEHNIČKI UVJETI ZA POSTAVLJANJE ELEKTRONIČKIH KOMUNIKACIJSKIH MREŽA OPERATORA KORISNIKA U KANALICE DRUŠTVA A1 Hrvatska*

d.o.o.“ (dalje: Tehnički uvjeti) ne osigurava pravične i nediskriminirajuće uvjete pristupa i prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH, uključujući i cijenu, sve sukladno članku 12. stavku 1. točki 5. i članku 24.b Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14, 72/17; dalje: ZEK). Telemach, u bitnom ističe kako se temeljem Odluke HAKOM-a od 07. listopada 2021. (KLASA:UP/I-344-08/21-03/01, URBROJ: 376-05-3-21-11; dalje: Odluka) obratio A1 za sklapanjem sporazuma o pristupu i korištenju pristupne točke i fizičke infrastrukture na adresi Balokovićeva 71, Zagreb, da je uz zahtjev priložio tehničko rješenje, da je temeljem odluke A1 objavio Tehničke uvjete, da su održani sastanci između Telemacha i A1 radi razjašnjenja i tumačenja pojedinih odredbi Tehničkih uvjeta, da nije postignuto suglasje i sporazum oko uvjeta pristupa i korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture na adresi Balokovićeva 71, Zagreb između Telemacha i A1. Telemach smatra da Tehnički uvjeti A1 ne osiguravaju operatorima pravične i nediskriminirajuće uvjete pristupa i prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH, uključujući i cijenu. Telemach smatra problematičnim odredbe Tehničkih uvjeta, konkretnije: odredbe koje se odnose na izradu i sadržaj tehničkog rješenja, odredbe da se svjetlovodni kabeli trebaju nalaziti u zaštitnoj cijevi, odredbe o djelotvornom načinu popunjavanja kanalice, odredbe o preuzimanju tehničke dokumentacije, odredbe o izlasku tehničara na teren radi izvoda, odredbe o penalima, cijena pristupa i zajedničkog korištenja, slijedom čega Telemach traži od HAKOM-a donošenje odluke kojom će se definirati pravični i nediskriminirajući uvjeti A1 za pristup i pravo korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH, uključujući i cijenu.

U očitovanju od 13. prosinca 2021. A1 navodi da Telemach pokreće spor jer nije postignut sporazum za adresu Balokovića 71, Zagreb. A1 je sukladno Odluci izradio i objavio Tehničke uvjete. A1 je u odnosu na sporne odredbe uputio Telemachu detaljna obrazloženja pa je zahtjev Telemacha neosnovan. Tehnički uvjeti su izrađeni sukladno pravilima struke za sigurno korištenje infrastrukture. Utvrđivanje slobodnog prostora je nužno zbog zagušenosti i nasilan ulazak u kanalice A1 za posljedicu ima nemogućnost aktiviranja A1 usluga novim korisnicima i degradaciju postojećih usluga korisnika.

U odnosu na prigovor Telemacha za točku 1.4. Tehničkih uvjeta, A1 ističe kako tehničko rješenje mora sadržavati podatke o kapacitetu slobodnog prostora. Za adresu Balokovićeva 71, Zagreb, Telemach je dostavio A1 ručno izrađenu skicu, dok je po tome A1 dostavio Telemachu AutoCAD podlogu sa shematskim prikazom vertikalnih i horizontalnih kanalice te prikazom rasklopa kanalice sa međusobnim omjerom kanalice i položenih kabela. Nužno je iz razloga što je AutoCAD standardni program u kojem se predmetne podloge izrađuju u određenom mjerilu, iz istih se vidi omjer kanalice i popunjenosti kabela u njoj. Na adresi Balokovićeva 71, Zagreb, postoje 2 vrste kanalice (dimenzija 60x40 i 30x15 mm) i iz skice Telemacha netočno proizlazi da bi u kanalice A1 bilo mjesta za postavljanje kabela Telemacha. Dostavljenom skicom Telemacha zanemaruje se činjenica da je u realizaciji zahtjeva za korištenjem kanalice nužno voditi računa da se u kanatici ostavi mjesta za neophodni servisni prostor, što se potvrđuje i Pravilnikom o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme (NN br. 36/16; Pravilnik). Tehničko rješenje mora se raditi na podlozi A1 obzirom da se radi o infrastrukturi A1, stoga je nesporno da je podloga A1 jedina podloga temeljem koje se izrađuje tehničko rješenje.

Vezano uz zahtjev da se svaki svjetlovodni kabel mora nalaziti u zaštitnoj cijevi nužan je jer se na taj način izbjegava zajedničko polaganje koaksijalnih i svjetlovodnih kabela kroz iste cijevi. Radi se o različitoj tehnologiji, a zajedničko polaganje u iste kanalice znatno povećava mogućnost kvarova na obadvije mreže. Rad na polaganju, korištenju ili održavanju jednog kabela nije moguće bez

povremenog diranja drugog kabela. Opasnost za oštećenje i svjetlovodnog i koaksijalnog kabela se pojavljuje i u vertikali i u horizontali kanalicama pa je zbog toga potrebno postaviti zaštitne cijevi. U odnosu na navod Telemacha da se zahtjev A1 prema kojem isključivo svjetlovodni kabeli moraju u zaštitnu cijev mogao smatrati diskriminacijom, A1 ističe kako je pravilnikom propisano da se bakreni kabeli, u pravilu, uvlače u cijevi velikog promjera ili cijevi promjera 50 mm bez zaštitne cijevi, A1 se pri izradi Tehničkih uvjeta pridržavao odredbi Pravilnika. Što se tiče pričvršćivanja, u tehničkom rješenju je potrebno predvidjeti na koji način će se isto odraditi, u suprotnom, stvara se nered u kanalicama i svakodnevno se javljaju greške na kabelima, jer uvlačenje novih kabela izaziva kvarove na postojećim kabelima.

U odnosu na popunjavanje kanalicama, A1 navodi da su netočni navodi Telemacha da definiranjem pravila popune A1 definira uvjete kojima onemogućava pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade pa da bi time postupao suprotno članku 24.b ZEK-a. Dostava tehničkog rješenja je nesporna, međutim nemogućnost izrade tehničkog rješenja od strane Telemacha ne leži na strani A1, već u činjenici da je Telemach neovlašteno ušao u kanalice A1 protivno pravilima struke.

Telemach čini spornim i određivanje rokova u Tehničkim uvjetima, smatrajući rokove predugima te spori pravo A1 da vrši izvide na terenu vezane uz vlastitu infrastrukturu. U odnosu na navedeno, A1 ističe kako je sve rokove i uvjete odredio vodeći se već donesenim uvjetima drugih operatora. Konkretno, za rok iz čl. 6.1. Tehničkih uvjeta A1 je odredio temeljem roka propisanog uvjetima zakupa stupova nadzemne komunikacijske mreže HT d.d., dok su rokovi iz članaka 5.2.1.4., 5.2.1.7., 6.7. i 6.8. Tehničkih uvjeta određeni sukladno rokovima propisanim odredbama Standardne ponude HT-a. Što se tiče iznosa penala propisanih člankom 6.8. Tehničkih uvjeta isti su određeni kao u Standardnoj ponudi HT-a.

Navode Telemacha koji se odnose na pojašnjenje definiranja cijene pristupa, A1 napominje da je cijena određena temeljem Odluke te nudi Telemachu i drugi model naplate predmetne naknade. Iako je A1 pojasnio način određivanja cijene, Telemach je nezadovoljan iznosom navedene naknade. Predmetni izračun cijene označen je poslovnom tajnom, način izračuna dostavljen je i pojašnjen HAKOM-u. Uz očitovanje su dostavljene fotografije, skica Telemacha i mail korespondencija.

Telemach u očitovanju od 5. siječnja 2022. sumira ključne navode, a koje pobliže pojašnjava i argumentira, a odnose se na zahtjev Telemach-a za pristup i pravo korištenja fizičke infrastrukture na svim adresama za koje je A1 vlasnik ili upravitelj fizičke infrastrukture, cijenu A1 koja nije pravičniti sukladna Odluci jer je postavljena previsoko sa ciljem onemogućavanja pristupa fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada, slobodni prostor u kanalicama postoji što je nesporno utvrđeno iz AutoCAD podloge A1 za adresu Balokovićeva 71, Zagreb te nužnost osiguranja pristupa i korištenja fizičke infrastrukture unutar zgrada pod nediskriminirajućim i pravičnim uvjetima, uključujući cijenu. Zahtjev Telemach-a je da HAKOM donese odluku kojom će zamijeniti sporazum između A1 i Telemacha, odnosno, kojom će riješiti međusobne odnose između A1 i Telemach-a pod pravičnim i nediskriminirajućim uvjetima, uključujući cijenu za pristup i zajedničko korištenje pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar svih zgrada u kojima je A1 vlasnik ili nositelj prava korištenja fizičke infrastrukture. Radi otklanjanja dvojbi, Telemach ističe da se ne radi o zahtjevu Telemacha koji bi bio vezan isključivo za adresu Balokovićeva 71, u Zagrebu, već o zahtjevu za cjelovitim rješavanjem prava i uvjeta pristupa i korištenja fizičke infrastrukture unutar zgrada za koje je A1 vlasnik ili nositelj prava korištenja.

Iz navedenog primjera je vidljivo kako su objavljeni Tehnički uvjeti za postavljanje elektroničkih komunikacijskih mreža operatora korisnika u kanalice A1 definirani na način da u potpunosti onemogućavaju pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada u vlasništvu ili pod upravljanjem A1. Telemach poziva HAKOM da spriječi nakanu A1 u zabrani pristupa fizičkoj infrastrukturi jer Tehnički uvjeti, kakve je objavio A1, imaju svrhu i cilj onemogućiti korištenje fizičke infrastrukture što je protivno Direktivi o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina (dalje: Direktiva) te protivno članku 24.b ZEK-a.

U odnosu na cijenu pristupa A1, Telemach navodi da ista predstavlja nerealnu i previsoku cijenu kojoj je cilj spriječiti pristup Telemachu fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada. Na primjeru jednog prosječnog ulaza zgrade koja se sastoji od 5 katova i 20 stanova jednokratna cijena koju je A1 definirao svojim Tehničkim uvjetima u iznosu od 5,54 kn/HH/mjesečno iznosi 1.329,60 kn/godišnje/prosječni ulaz, a što na period od 20 godina iznosi 26.592,00 kn za predmetni ulaz bez uključenih jednokratnih naknada definiranih Tehničkim uvjetima, odnosno 26.731,90 s uključenim jednokratnim naknadama. Tržišna cijena postavljanja kanalice u takvom prosječnom ulazu, uzimajući u obzir materijal, montažu i druge potrebne radove za postavljanje kanalice u ulazu iznosi [REDACTED] kn. Iz navedenog proizlazi da A1 definiranom mjesečnom naknadom ne samo da želi vratiti ukupni trošak postavljanja kanalice, koju i on koristi, već taj trošak želi deseterostruko puta više naplatiti operatoru korisniku. Glede predložene jednokratne cijene od strane A1 u iznosu od [REDACTED], koja bi iznosila [REDACTED] po prosječnom ulazu, a kada se uključe jednokratne naknade koje A1 naplaćuje operatoru korisniku po Tehničkim uvjetima ista jednokratna naknada bi iznosila [REDACTED] kn. Uzimajući opet u obzir tržišnu cijenu postavljanja kanalice u iznosu od [REDACTED] i u ovom slučaju jednokratne cijene za pristup A1 želi operatoru korisniku naplatiti višestruko veći iznos [REDACTED] od vlastitog troška koji je imao/ima za postavljanje kanalice u cijelom ulazu. Navedene cijene se ne mogu smatrati pravičnima niti takvim da A1 želi omogućiti operatorima korisnicima pristup fizičkoj infrastrukturi, već upravo suprotno, iste su definirane sa ciljem da se pristup fizičkoj infrastrukturi u potpunosti onemogući. U svrhu dokaza izračuna, Telemach dostavlja excel tablicu s prikazom tržišnih troškova postavljanja kanalice za prosječni ulaz zgrade od 5 katova i 20 stanova te troškova koje bi Telemach imao za isti prosječni ulaz zgrade kada bi se primijenile mjesečne i jednokratne cijene pristupa, uključujući jednokratne naknade, kako ih je A1 definirao. Telemach smatra da je nužno prilikom definiranja cijene za pristup i zajedničko korištenje kanalice formirati zasebnu cijenu za vertikalne kanalice i zasebnu cijenu za horizontalne kanalice obzirom da ni trošak postavljanja nije isti, a i da bi operator korisnik mogao samostalno donositi odluku želi li koristiti i plaćati horizontale A1.

Vezano uz tehničko rješenje i slobodan prostor, Telemach navodi da A1 u svom očitovanju navodi kako iz skice dostavljene od strane Telemach-a dana 8. listopada 2021., a koja je priložena i zahtjevu Telemacha za rješavanjem regulatornog spora od 19. studenog 2021., netočno proizlazi da u postojećim kanalicama na adresi Balokovićeva 71, Zagreb ima mjesta za postavljanje kabela Telemacha. Telemach ističe da je A1 apsolutno u krivu u svojoj proizvoljnoj procjeni ima li ili nema slobodnog prostora u predmetnim kanalicama. Telemach je u dobroj vjeri i u svrhu dokazivanja postojanja slobodnog prostora ucrtao podatke, prethodno dostavljene A1 u tehničkom rješenju od 8. listopada 2021., u AutoCAD podlogu koju je dostavio A1 i na taj način nedvojbeno utvrdio kako u predmetnim kanalicama prostora ima, i to ne samo za uvučene kabela Telemacha, već i za dodatne kabele. Iz navedenog proizlazi kako A1 svoje neutemeljene i neistinite navode o nedostatku slobodnog prostora u kanalicama ne može opravdati niti vlastitom AutoCAD podlogom te je jasno da isti navodi služe isključivo odugovlačenju postupaka i onemogućavanju pristupa Telemachu.

Telemach je prethodno, iz razloga dvojbenog tumačenja slobodnog prostora u kanalicama od strane A1, zatražio pojašnjenje viđenja slobodnog prostora i djelotvornog popunjavanja istog, u koju svrhu je održan i sastanak između predstavnika Telemacha i A1 dana 5. studenog 2021. Niti na održanom sastanku, niti u pisanoj komunikaciji nakon sastanka, A1 se nije želio izjasniti što smatra slobodnim prostorom, odnosno kako bi se, po mišljenju A1, djelotvorno popunjavao slobodni prostor. A1 bez dodatnih obrazloženja samo navodi u pisanom očitovanju od 5. studenog 2021. kako tehničko rješenje treba izraditi prema tehničkoj podlozi A1 i sukladno pravilima struke, u kojem slučaju će ga A1 prihvatiti, a u suprotnom odbiti. Obzirom da se do sada A1 odbijao izjasniti kako tumači slobodan prostor i djelotvorno popunjavanje istog, Telemach svakako pozdravlja činjenicu da je A1 u svom zadnjem očitovanju jasno izrazio barem svoj stav da se na kanalicu 60x40 analogijom primjenjuje odredba Pravilnika kojom je definirano da se dozvoljava uvlačenje dodatnih kabela uz već postojeći u cijev promjera 50mm. Iz navedenog je, dakle, barem jasno da se po pitanju popunjavanja slobodnog prostora A1 neće pozivati na odredbu Pravilnika koja definira nepostojanje slobodnog prostora u trasi gdje postoji samo jedna cijev promjera 50mm, a u kojoj je već kabel u uporabi. Telemach navedeno svakako podržava i pozdravlja obzirom da bi drugačiji stav A1 jasno značio da A1 u potpunosti onemogućava pristup postojećim kanalicama.

Nadalje, Telemach ističe i kako je netočan navod A1 o nemogućnosti izrade tehničkog rješenja od strane Telemacha, kao i navod da tehničko rješenje Telemacha nije zadovoljavajuće jer je Telemach skicom naznačio samo broj kabela, ne i zauzeće kanalice, odnosno omjer kanalice i kabela. Skreće se pažnja da predmetnu skicu, za koju A1 ističe kako sadrži samo broj kabela, prati i tekstualni dio tehničkog rješenja, dostavljen u A1 8. listopada 2021. U navedenom tekstualnom dijelu jasno su naznačene dimenzije kanalica kao i zauzeća u kanalici po svakom katu zgrade u Balokovićevoj 71, Zagreb. Skreće se pažnja da je Telemach skicom dostavio A1 i stanje A1 kabela u predmetnim kanalicama, a što sve zajedno (broj kabela Telemach-a i A1 naveden u skici, dimenzije kanalica i zauzeća po svakom katu navedeni u tekstualnom dijelu tehničkog rješenja) daje jasan pregled kako brojčanog stanja kabela u kanalicama tako i zauzeća kanalica te omjer kabela i kanalica. Drugim riječima, iz navedenog je vidljivo da tehničko rješenje Telemacha, koje sadrži skicu i tekstualni dio, ni na koji način sadržajno ne odstupa od tehničkog rješenja koje bi bilo izrađeno na AutoCAD podlozi dostavljenoj od strane A1, uslijed čega tehničko rješenje Telemacha zadovoljava sve traženo u Odluci. Temeljem navedenog, ne postoji osnovani razlog odbijanja istog od strane A1 za adresu Balokovićeva 71, Zagreb, odnosno ne postoji osnovani razlog da A1 za bilo koju adresu inzistira isključivo na tehničkom rješenju izrađenom na AutoCAD podlozi, obzirom da se sadržajno jednaki podaci mogu prikazati i u drugim formatima. Dodatno napominje da je Telemach zahtjev za adresu Balokovićeva 71, Zagreb, koji je uključivao i izrađeno tehničko rješenje, dostavio u A1 prije dostave Tehničkih uvjeta od strane A1. Stoga je A1 mogao predmetno tehničko rješenje Telemacha prihvatiti, a eventualno naknadno i/ili za buduće slučajeve zatražiti dostavu tehničkog rješenja u AutoCAD-u.

Dodatno, glede ponovljenog navoda A1 kako je dostavio rasklop kanalice u AutoCAD podlozi, Telemach opetovano ističe kako rasklop kanalice ne postoji niti je isti vidljiv u dostavljenoj AutoCAD podlozi. Ono što je A1 dostavio su proizvoljno ucrtane vertikalne mrežne linije u koje je onda ucrtano brojčano stanje kabela A1 u predmetnoj kanalici, ali bez ikakve informacije o točnom položaju kabela A1 unutar same kanalice. Isti „rasklop“ ni na koji način ne prikazuje položaj kabela u kanalici i ni na koji način sadržajno ne odstupa od skice, odnosno tehničkog rješenja, dostavljanog od strane Telemacha 8. listopada 2021.

Što se tiče isticanja potrebe A1 za servisnim prostorom u kanalicama, uspoređujući kanalice sa DTK (kabelskom kanalizacijom), Telemach smatra da je razlika između DTK (kabelskom kanalizacijom)

i kanalice evidentna. Argumenti koji vrijede za DTK nisu primjenjivi na kanalice. Naime, telekomunikacijski kabele se obzirom na tehničke karakteristike dijele prema vrsti prijenosa, konstrukciji, namjeni i mjestu polaganja. Tako se ovisno o mjestu polaganja dijele na kabele koji se uvlače u kanalizaciju ili zaštitne cijevi podzemni, kabele koji se polažu izravno u zemlju, podvodne kabele koji se polažu u vodu, zračne kabele te instalacijske kabele koji se postavljaju unutar zgrada. Tehnike postavljanja tih kabela se uvelike razlikuju. Tako optički kabele u kabelsku kanalizaciju u urbanom dijelu uvlače korištenjem foršpana, a za ruralni dio odnosno *core* trase uvlače se korištenjem kompresora do duljina max 2 km. Bakreni kabele u pravilu se uvlače korištenjem stroja za uvlačenje kabela na način da se s A strane prema B strani prvo uvuče foršpan, na B strani se na taj foršpan pričvrsti sajla stroja za uvlačenje i povuče sve zajedno nazad prema A strani. Na A strani se sajla putem „čarape“ pričvrsti na bakreni kabel i nakon toga krene lagano uvlačenje putem stroja za uvlačenje kabela koji je na B strani, stroj ima dinamometar putem kojeg se očitava sila povlačenja koja treba biti u skladu s definiranim silom uvlačenja za taj kabel. Izmicanje kabela u kanalicama u zgradi i izvlačenje bakrenih kabela iz kabelske kanalizacije nije usporedivo. Bakreni kabele većih kapaciteta izvlače se također strojem ili povlačenjem kamionom tako da se izvuče određena dionica i onda reže na duljinu od 1 metra. Obzirom na kompleksnost uvlačenja ili izvlačenja kabela, i na duljinu takovih radova, potpuno je razborito imati servisni prostor u kabelskoj kanalizaciji.

Za razliku od DTK (kabelske kanalizacije) postavljanje instalacijskih kabela u kanalice zgrade su jednostavni radovi koji se izvode manualnim radom jedne osobe, bez korištenja strojeva ili alata. Stoga, uzevši u obzir prethodno navedeno, nužnost servisnog prostora, na način kako je to s DTK, ne postoji u fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada.

Telemach ne spori niti može sporiti A1 pravo da pravovremeno vrši izvide na terenu vezane uz svoju infrastrukturu i da vodi i ažurira svoje baze. Dapače, to je i obveza A1 sukladno primjenjivim propisima. Ono što Telemach smatra neprihvatljivim je da A1 Tehničkim uvjetima propisuje obavljanje izvida (nakon dostave tehničkog rješenja od strane operatora korisnika, koji se radi u AutoCAD podlozi A1 koja sadrži vlastite podatke A1 o vlastitoj mreži i infrastrukturi, a koju operator i plaća. Naime, Telemach smatra da nema nikakvog opravdanja niti osnove da bilo koji operator korisnik ispašta (u vidu odugovlačenja s rokovima od strane A1, naplate troškova izvida i dr.) iz razloga što A1 nema podatke o vlastitoj mreži temeljem kojih bi mogao dostavljati ispravnu AutoCAD podlogu s točnim podacima. Umjesto da pravovremeno vodi i ažurira podatke o svojoj mreži i infrastrukturi, A1 sada vlastiti nered želi prevaliti na operatore korisnike. I to na način da im šalje paušalne AutoCAD podloge, a onda po izradi tehničkog rješenja na takvoj nepotpunoj i netočnoj podlozi, na trošak operatora korisnika izlazi na teren i bilježi stvarno stanje svoje mreže i infrastrukture. Navedeno Telemach smatra itekako spornim i smatra nužnim da se budućom odlukom u ovom predmetu međusobni odnosi A1 i Telemach-a, kao operatora korisnika, definiraju za sve slučajeve na način da se ne predviđa izlazak A1 na izvid nakon dostave tehničkog rješenja. Skreće se pažnja i da je Standardnom ponudom HT-a, na koju se A1 učestalo poziva, definirano kako je dozvoljeno odstupiti od tehničkog rješenja zbog nepredviđenih okolnosti te je u tom slučaju dovoljno navedeno odstupanje samo pisano evidentirati.

U odnosu na navode A1 o potrebi uvlačenja optičkih kabela u zasebne cijevi radi izbjegavanja opasnosti oštećenja kabela, Telemach ističe kako A1 svojim očitovanjem, kao ni prethodnim pojašnjenjima poslanim Telemachu u komunikaciji koja je prethodila podnošenju zahtjeva za pokretanjem regulatornog spora, nije ni na koji način uspio smisleno objasniti svoj stav da je nužno optičke kabele uvlačiti u zasebne cijevi. Telemach ponavlja argumentaciju kojom je obrazložio da je nesporo da do smetnji može doći prilikom radova bilo koje vrste u blizini kabela. Upravo uvlačenje

cijevi u kanalicu, kako to neosnovano traži A1, može dovesti do štete ili smetnji puno vjerojatnije nego što bi to bilo u slučaju uvlačenja samog kabela. Sama činjenica da nakon postavljanja kabela u kanalicu nema dodatnih radova koji bi eventualno mogli uzrokovati smetnje, također dovoljno govori o tome da nema osnove za uvlačenjem zaštitnih cijevi koje, obzirom da se nemaju niti za što pričvrstiti, mogu nanijeti više štete nego koristi, a upravo je nastanak štete bojazan A1. Stoga, ako A1 zaista strahuje od nastanka štete, odnosno pojavi smetnji uslijed postojanja kabela operatora korisnika, A1 bi trebao uzeti u obzir pojačanu vjerojatnost nastanka štete, odnosno smetnji, ne samo u trenutku uvlačenja cijevi u kanalicu (u odnosu na uvlačenje kabela) već i naknadno, obzirom da bi takva cijev samo visila na postavljenom kabelu i potencijalno učestalo dodirivala, a potencijalno i oštećivala kabel A1 i/ili stvarala smetnje. Ističe se da je na temu negativnog utjecaja postojanja kabela operatora korisnika u postojećim kanalicama i HAKOM već svojom Odlukom utvrdio da takvog negativnog utjecaja nema, citira se *„U fizičku infrastrukturu unutar zgrada (kanalice) se može istodobno smjestiti cijeli niz elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža za pružanje usluga širokopojasnog pristupa velike brzine, a da to ne utječe na isporuku usluga drugih operatora, uz minimalne troškove prilagodbe u skladu s pravilima struke te nema nikakvih sigurnosnih problema ni štete za buduće poslovne interese vlasnika takve infrastrukture.“*

Dodatno, A1 se i u ovom dijelu svog očitovanja poziva na Pravilnik pojašnjavajući da nije diskriminatorno tražiti samo za optičke kabele da se uvlače u zaštitne cijevi. A1 navodi kako se bakreni kabeli u pravilu uvlače u cijevi velikog promjera ili cijevi promjera 50 mm bez zaštitne cijevi pa se A1 prilikom izrade Tehničkih uvjeta pridržavao odredbi istog, definirajući da se ni koaksijalni kabeli u zgradi, logikom barenih kabela u velikoj cijevi, odnosno cijevi 50 mm, ne moraju nalaziti u zaštitnoj cijevi jer su koaksijalni kabeli po svojim svojstvima bareni kabeli. A1 opravdava pozivanje na predmetni Pravilnik izjednačavajući koaksijalni instalacijski kabel postavljen unutar zgrade s bakrenim kabelom koji je po tehničkim karakteristikama i svojstvima namijenjen izgradnji stare pristupne bakrene mreže. Očigledno je i općepoznato da se navedeni kabeli (koaksijalni za uvlačenje u zgradi i bakar pristupne mreže) ne mogu uspoređivati niti se na njih mogu primjenjivati ista pravila. Uslijed navedenog, ističe se kako sve navedeno služi isključivo otežavanju pristupa kanalicama Telemachu i drugim operatorima korisnicima.

U odnosu na argument A1 da su penali propisani člankom 6.8 Tehničkih uvjeta određeni i Standardnom ponudom, Telemach ističe da su penali u istoj definirani od strane HAKOM-a obostrano, za obje ugovorne strane, u istom iznosu, za zakašnjenja u izvršenju obveza. A1 Tehničkim uvjetima jednostrano definira penale isključivo za operatora korisnika ne pojašnjavajući pritom koji se to interes A1 štiti tako visokim iznosom penala te ne pojašnjavajući zašto za sebe ne definira isti penal u slučaju kašnjenja u izvršenju obveza, i u istom iznosu. Telemach smatra da penali moraju biti brisani iz Tehničkih uvjeta ili obostrano primjenjivi.

Telemach ističe kako sumnja u vjerodostojnost izjava A1 o nastaloj nemogućnosti aktivacije korisnika na adresi Trnsko 11a, Zagreb, obzirom da A1 u jednom očitovanju navodi da *„još uvijek nije u mogućnosti aktivirati zainteresiranu korisnicu“*, dok u drugom očitovanju za istu osobu na istoj adresi navodi kako korisnica *„nije bila u mogućnosti koristiti uslugu 17. rujna 2021. g u razdoblju od 11:30 sati do 13:30 sati.“* Obzirom da je A1 proturječan u svojim očitovanjima, ako i da do danas nije uspio dostaviti nikakav adekvatan dokaz smatra se da ove navode A1 treba odbaciti kao, u najmanju ruku, nevjerodostojne. Opcija je i da HAKOM izađe na teren i utvrdi stvarno stanje te da se u slučaju da je A1 dostavljao netočne podatke s ciljem dovođenja HAKOM-a u zabludu i stavljanja Telemacha u nepovoljnu poziciju, poduzmu odgovarajuće radnje u svrhu sankcioniranja A1.

Opreza radi Telemach se osvrće i na navode A1 o očevidu održanom u predmetu kojem su stranke A1 i HT. Iako Telemach nije stranka predmetnog postupka te nema detaljnih saznanja o predmetu, tijeku niti razvoju istoga, Telemach može komentirati jedino da nije poznato niti što je samim očevidom točno utvrđeno, niti što se smatra krajnjim dijelovima mreža ili zvjezdastim i sl. Ono što je poznato A1 i Telemach-u i HAKOM-u, a obzirom na održani sastanak svih operatora i HAKOM-a 16. lipnja 2021. je da dogovor između A1 i HT-a nije postignut obzirom da predložena tehnička rješenja u tom predmetu nisu izvediva.

Zaključno, Telemach ponavlja da su objavljeni Tehnički uvjeti A1 suprotni Odluci i članku 24.b ZEK-a te da isti onemogućavaju pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade za koje je A1 vlasnik ili nositelj prava korištenja. Nužno je međusobne odnose operatora urediti na način da se pristup fizičkoj infrastrukturi unutar svih zgrada za koje A1 vlasnik ili nositelj prava korištenja osigura pod nediskriminirajućim i pravičnim uvjetima, uključujući cijenu, kako bi se promicalo tržišno natjecanje temeljno na infrastrukturi, ulaganja u novu i naprednu infrastrukturu i promicala regulatorna predvidljivost, a sve s ciljem dobrobiti krajnjih korisnika.

U očitovanju od 20. siječnja 2022. A1 navodi kako su sukladno odredbama stavaka 1. i 3. članka 24.b. ZEK-a propisane pretpostavke za vođenje (i rješavanje) spora temeljem odredbi članka 24. b. ZEK-a od strane HAKOM-a:

- a) spor se može voditi isključivo između operatora koji zahtijeva pristup infrastrukturi (kanalicama) i vlasnika (ili nositelja prava korištenja) tih kanalisa;
- b) spor se može voditi isključivo o kabelima koji se tek u budućnosti imaju uvući u spornu infrastrukturu;
- c) HAKOM u takvom sporu ima ovlast odlučiti isključivo o tome jesu li ispunjeni uvjeti da operator uvuče svoje kabele u kanalice vlasnika (a oni su ispunjeni ako je udvostručavanje fizičke infrastrukture tehnički neizvedivo ili gospodarski neučinkovito te ako već ne postoji mreža dostupna za najam uz uvjete propisane stavkom 5. istog članka).

Formalne pretpostavke da se spor može voditi isključivo na zahtjev operatora koji traži pristup kanalicama ili vlasnika kanalice (ZEK ne daje ovlast HAKOM-u da samoinicijativno i po službenoj dužnosti pokreće takav spor); spor se može pokrenuti isključivo nakon proteka roka od 60 dana od kada je operator koji zahtijeva pristup podnio zahtjev za pristup vlasniku kanalisa. Ističe se kako se nisu ispunili uvjeti za pokretanje spora sukladno članku 24.b. ZEK-a iz razloga što Telemach ni za jednu adresu nije podnio zahtjev društvu A1 za pristup kanalicama te po naravi stvari istom nije mogao ni biti onemogućen pristup pristupnoj točki i fizičkoj infrastrukturi unutar svih stambeno-poslovnih zgrada za koje je A1 vlasnik ili nositelj prava korištenja. Jedina sporna adresa jest Balokovićeva 71, u Zagrebu i to je danas jedina adresa za koju je Telemach mogao pokrenuti spor temeljem članka 24.b. ZEK-a.

Pokretanje spora temeljem članka 24.b. ZEK-a za adresu Balokovićeva 71, u Zagrebu jest posljedica točke II. izreke Odluke, kojom je HAKOM neosnovano odbio uklanjanje Telemachovih kabela s predmetne adrese, nepotrebno naložio A1 i Telemachu da simuliraju postupak zahtjeva za pristup, izrade ponude i sklapanja ugovora, a da pritom Telemachu nije odredio niti obvezu prihvata ponude A1 niti odredio što će se dogoditi ako Telemach tu ponudu ne prihvati.

Spornom adresom Balokovićeva 71, u Zagrebu i pokretanjem spora, Telemach pokušava riješiti i po njemu ostala sporna pitanja i situacije, do kojih ne bi ni došlo da je Telemach poštivao sve propise i od vlasnika kanalisa A1 zatražio pristup kanalicama i izradio potrebna tehnička rješenja, kako bi se

udovoljilo svim tehničkim preduvjetima, zaštitila mreža A1 i Telemacha i na kraju osigurala neprekinuta usluga korisnicima, kako društva A1 tako i Telemacha. Dodatno i ne manje zanemarivo, Telemach izričito navodi da se zahtjev predmetnog društva odnosi na pristup i pravo korištenja fizičke infrastrukture na svim adresama za koje je A1 vlasnik ili upravitelj. Ovdje se skreće pozornost da Telemach i dalje spori za bilo koju adresu da je A1 vlasnik ili upravitelj kanalica. Zadnji primjer su adrese Trumbićeva 4, 6, 8, 10, 12, 14 i 16, u Zagrebu za koje Telemach neosnovano tvrdi da ima valjanu pravnu osnovu za korištenje pristupne točke i postojeće fizičke infrastrukture (kanalica) i to putem sporazuma sa suvlasnicima, zastupanim od strane predstavnika suvlasnika kao ovlaštenog zastupnika suvlasnika.

Telemach je ova svoja bespravna zaposjedanja kanalica pokušao prikazati zakonitim ishodom isprava koje se na prvi pogled čine valjanim, ali u biti nemaju nikakvog pravnog značaja. Telemach je, naime, od suvlasnika spornih zgrada zatražio (i u pravilu ishodio) suglasnosti za uvlačenje kabela u postojeće kanalice A1 iako Telemach dobro zna da suvlasnici te suglasnosti nisu ovlašteni davati jer nisu vlasnici kanalica. Naime, Telemach pokušava opravdati svoje postupanje naknadnim dostavljanjem suglasnosti koje nisu valjane jer predstavnici suvlasnika nisu bili ni ovlašteni na davanje istih uzevši u obzir pravno načelo „*Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*„ odnosno da nitko ne može na drugoga prenijeti više prava nego što sam ima. Dodatno, u izjavama predstavnika suvlasnika dostavljenim uz očitovanje Telemacha, vidljivo je da prvenstveno iz estetskih razloga i razloga potresa suvlasnici nisu suglasni s postavljanjem dodatnih kanalica u zgradama te su iz tog razloga olako i neopravdano izjavljivali da su vlasnici istih te davali suglasnosti Telemachu za uvlačenje kabela. Pitanje koje se postavlja Telemachu jest za koje je to točno adrese podnio zahtjev za pristup društvu A1, a da mu je pristup odbijen pa da bi postojali uvjeti za pokretanje spora temeljem članka 24.b. ZEK-a, jer Telemach u biti u paralelnom postupku kojeg je A1 pokrenuo protiv Telemacha osporava uopće pravo A1 da ima status vlasnika/upravitelja infrastrukture. Slijedom navedenog, A1 smatra da je zahtjev Telemacha potrebno u cijelosti odbiti te da nisu ostvarene pretpostavke za donošenje nove odluke HAKOM-a s obzirom da je A1 u cijelosti postupio po Odluci, uključivo i određivanje cijene prema načelima iz Odluke.

Vezano za navode Telemacha da Tehnički uvjeti u potpunosti onemogućavaju pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada u vlasništvu ili pod upravljanjem A1, A1 ističe kako su isti izrađeni sukladno svim pravilima struke i isti su provedivi pod pretpostavkom da u kanalicama A1 ima slobodnog prostora, a što se nužno utvrđuje za svaku pojedinu adresu za koju se podnosi zahtjev. A1 je kanalice postavljao isključivo za svoje potrebe, ne planirajući da iste koriste i drugi operatori. Primjera radi, na adresi Balokovićeva 71, u Zagrebu bi u tom slučaju A1 postavio kanalice promjera 100x60mm, a ne 60x40 mm i 30x15 mm, u kojem slučaju bi samo još jedan operator mogao koristiti takvu kanalicu, dok bi svi drugi bili onemogućeni u korištenju iste. Bitno je napomenuti da su predmetne kanalice postavljali još pravni prednici društva A1, kada nije postojala obveza ostavljanja slobodnog prostora za drugog operatora.

Utvrdjivanje slobodnog prostora nužna je pretpostavka za sigurno korištenje infrastrukture tj. za ispunjenje obveze osiguranja cjelovitosti i sigurnosti javnih komunikacijskih mreža u svrhu zaštite interesa krajnjih korisnika, a što je, između ostalog, definirano kao jedno od osnovnih načela koje u svom radu promiče HAKOM, a sve u skladu s člankom 5. stavkom 4. točkom 6. ZEK-a. Utvrđivanje slobodnog prostora je nužno iz razloga jer zagušenost i nasilan ulazak u kanalice A1 za posljedicu ima nemogućnost aktiviranja usluge novim korisnicima i degradaciju usluge postojećim korisnicima A1. Kao primjer nemogućnosti aktivacije usluge novim korisnicima, A1 navodi adresu Trnsko 11a u

Zagrebu i jednu korisnicu. Upravo iz razloga sigurnosti mreže, tehničko rješenje mora sadržavati podatke o kapacitetu slobodnog prostora.

Konkretno, na adresi Balokovićeva 71, u Zagrebu postoje dvije vrste kanalice (dimenzija 60x40 mm i 30x15 mm) za koje je A1 dostavio Telemachu i primjer pune popune, uzevši u obzir sve potrebne parametre zauzeća pojedinog kabela. Primjera radi, koaksijalni kabel bez zaštitne cijevi promjera 6 mm zauzima 5% kanalice promjera 60x40 mm. Navedeno je nužno prikazivati korištenjem AutoCAD podloga iz razloga što je AutoCAD standardni program u kojem se predmetne podloge izrađuju u određenom mjerilu i za AutoCAD podlogu i rasklop kanalice postoji nužnost dostave prema pravilima struke jer se iz istih vidi omjer kanalice i popunjenosti kabela u istoj.

Što se tiče AutoCad podloge, A1 je Telemachu dostavio AutoCAD podlogu sa shematskim prikazom vertikalnih i horizontalnih kanalice te prikazom rasklopa kanalice s međusobnim omjerom kanalice i položenih kabela te su stoga netočni navodi Telemacha da istom nije dostavljen rasklop kanalice. Za adresu Balokovićeva 71, u Zagrebu, Telemach je dostavio kabele ucrtane na podlozi A1 na način da je ucrtao kabele promjera 3,5 mm bez zaštitne cijevi, uzimajući u obzir samo vertikalne kanalice A1, odnosno nije vidljivo ni mjesto ulaska ni mjesto izlaska Telemach kabela iz kanalice A1. Iz načina na koji je Telemach ucrtao kabele proizlazi da bi u kanalicu dimenzija 60x40 mm moglo biti položeno 150 kabela promjera 3,5 mm, čime Telemach zapravo manipulira mogućim brojem kabela pritom zanemarujući i svjesno ignorirajući činjenicu da navedeno u praksi jednostavno nije moguće realizirati. Analogijom Telemacha, ako je puna popuna 60x40 mm kanalice 20 RG6 kabela (RG6 je koaksijalni kabel promjera 6 mm) (bez servisnog prostora), za 4 RG6 kabela je moguće postaviti 30 optičkih kabela promjera 3,5 mm. Ovakvo ucrtavanje kabela od strane Telemacha fizički je nemoguće provesti u praksi. Iz navedenog proizlazi da način na koji je Telemach ucrtao kabele na podlozi A1 nije u skladu s tehničkim uvjetima.

Nadalje, s obzirom da Telemach na podlozi nije prikazao mjesto premoštenja ormarića, za pretpostaviti je da Telemach ima namjeru koristiti i ormariće A1. No, upravo iz načina ucrtavanja kabela navedeno nije moguće sa sigurnošću utvrditi. Dodatno, Telemach zanemaruje činjenicu da je u realizaciji zahtjeva za korištenjem kanalice nužno voditi računa da se u kanatici ostavi mjesta za neophodni servisni prostor. Nužnost postojanja neophodnog servisnog prostora u infrastrukturi je nesporna što je potvrđeno i definirano člankom 5. stavkom 2. i stavkom 3. Pravilnika. Uvlačenje bilo čijih kabela u postojeće kanalice je štetno za postojeću mrežu A1.

Zauzimanje slobodnog prostora u kanalicama sprječava A1 u predviđenom provođenju modernizacije mreže. Slobodan prostor u kanalicama mora postojati radi servisiranja postojećih kabela (dakle, nije ga moguće "puniti" dokle god on postoji). Uvlačenje novih kabela na način na koji to čini Telemach (bez zaštitnih cijevi) dovodi do pucanja postojećih kabela, a nestručni smještaj kabela dovodi do trenja koje uzrokuje kvarove na mreži. Dodatni problem kod zajedničkog korištenja kanalice je taj što kanalice nemaju prostor koji služi za promjenu smjerova kabela (poput kabelskih zdenaca u kabelskoj kanalizaciji). U praksi će to značiti da se kabeli križaju, odnosno idu jedan preko drugog i u tom slučaju je kabele nemoguće održavati. U konkretnom slučaju, zajedničko polaganje u iste kanalice znatno povećava mogućnost kvarova bilo na mreži A1 bilo na mreži Telemacha. Rad na polaganju, korištenju ili održavanju jednog kabela nije moguće bez povremenog diranja drugog kabela, što može dovesti do greške na tom drugom kabeu. Upravo iz tog razloga nužno je da operator korisnik polaže kabele sukladno odobrenom tehničkom rješenju, odnosno da je tehničko rješenje izrađeno sukladno tehničkim uvjetima. U suprotnom dolazi do situacije poput prikazane na slici u

nalazu i mišljenju stalnog sudskog vještaka za telekomunikacije od 5. studenog 2021. (konkretna adresa je Siget u Zagrebu).

Sve ove činjenične tvrdnje potvrđene su u spomenutom nalazu i mišljenju, u kojem vještak potvrđuje sljedeće:

- kako je za unapređenje postojeće HFC mreže na DOCSIS 3.1. mrežu potreban dodatni prostor u kanalicama, jer se unapređenje mora ostvariti preko kabela tipa RG6 čiji je promjer znatno veći od promjera postojećeg kabela;
- kako je za održavanje postojećih kabela uvijek potreban slobodni prostor, a to znači i onda kada se radi o kabelima položenim u kanalice;
- kako uvlačenje svjetlovodnih kabela uz koaksijalne kabele stvara opasnost za oštećenje koaksijalnog kabela i obratno, a ta opasnost je veća ako svjetlovodni kabel nije u svojoj zaštitnoj cijevi (što je i slučaj kod Telemach-ovog uvlačenja kabela).

Štoviše, opasnost za postojeću mrežu kod nestručnog uvlačenja kabela poput ovog Telemachovog je u ranijim sličnim situacijama potvrdio i sam HAKOM. HAKOM tako u elektroničkoj poruci svojeg inspektora od 20. travnja 2021. u istovjetnoj situaciji navodi: *"Osim toga provlačenjem novih kabela na tom dijelu mreže može bitno bi ugrozilo postojeće stanje, ali i predstavljalo rizik za eventualno postavljeni SVK prilikom daljnjeg korištenja i eventualnog održavanja i dogradnje mreže A1."* Dodatno, sam inspektor HAKOM-a u nastavku predlaže tri nova rješenja, svako od kojih pretpostavlja da svaki od operatora nadalje koristi svoj zasebni odijeljeni prostor u kanalicama.

Jedna od temeljnih zadaća HAKOM-a (članak 5. stavak 4. točka 6. ZEK-a) jest promicanje interesa krajnjih korisnika na način da osigurava održavanje cjelovitosti i sigurnosti javnih komunikacijskih mreža. Dopuštanjem nestručnog uvlačenja Telemachovih kabela u slobodan prostor spornih kanalicama onemogućava se modernizacija mreže A1, stvara situacija u kojoj kabeli pucaju ili se zbog načina postavljanja javljaju oštećenja, te onemogućava servisiranje mreže sukladno pravilima struke. Dakle, dopuštanjem ostanka Telemachovih kabela u postojećim kanalicama, direktno se krše interesi krajnjih korisnika i dovodi u pitanje cjelovitost i sigurnost javnih komunikacijskih mreža.

Ne manje zanemarivo, Telemach svojim radnjama u pravilu prolazi kroz ormarić A1 i to na način da Telemach kabeli prolaze preko kabela A1, a pritom ormarić A1 postaje neuporabljiv i postaje nemoguće izvoditi ikakve dodatne radove na mreži.

Shodno navedenom, nužno je postaviti i zaštitne cijevi jer se u praksi izbjegava zajedničko polaganje koaksijalnih kabela i svjetlovodnih kabela kroz iste cijevi. Radi se o različitoj tehnologiji te se ove dvije instalacije razdvajaju, a zajedničko polaganje u iste kanalice znatno povećava mogućnost kvarova na obadvije mreže. Rad na polaganju, korištenju ili održavanju jednog kabela nije moguće bez povremenog diranja drugog kabela, što može dovesti do greške na tom drugom kabelu. Opasnost za oštećenje i svjetlovodnog i koaksijalnog kabela se pojavljuje i u vertikali i u horizontali kanalicama pa je stoga potrebno postaviti zaštitne cijevi. Usporedba sa distributivno telekomunikacijskom kanalizacijom jest i te kako primjenjiva, upravo iz svih gore navedenih razloga.

Što se tiče potrebe provjere stanja na terenu prije bilo kakvih radova, ističe se kako je A1 navedeno pojasnio Telemachu, no istom to obrazloženje nije prihvatljivo isključivo iz razloga da Telemach i dalje opetovano neovlašteno ulazi u kanalice A1.

Naime, obzirom da za pojedine adrese A1 nema saznanja tko je neovlašteno ušao u njegovu kanalicu (kao i u primjeru na lokaciji Balokovićeva 71 koje je obuhvaćena Odlukom), već se neovlašteni upadi utvrđuju naknadno potrebno je utvrditi, nakon provjere da je tehničko rješenje napravljeno sukladno tehničkim uvjetima, da li stvarno stanje na terenu omogućuje izvedbu tehničkog rješenja.

Što se tiče zainteresirane korisnice, ista je podnijela zahtjev za korištenjem usluga društva A1 na adresi Trnsko 11a, u Zagrebu, no zainteresirana korisnica je upravo zbog postupanja Telemacha i na dan sastava ovog dopisa bez usluge. A1 je suglasan s prijedlogom Telemacha da se na navedenoj adresi provede očevid i kao svjedok sasluša korisnica na okolnost da joj nije aktivirana usluga, koja nemogućnost aktivacije je izravna posljedica neovlaštenih radnji Telemacha.

Zaključno, a što se tiče penala, A1 ističe da su tehničkim uvjetima penali propisani isključivo kod dostave novog (ponovljenog) tehničkog rješenja, u slučaju ako bi došlo do odstupanja izvedenih radova od (prvog) tehničkog rješenja, za koje A1 smatra da nisu postavljeni nesrazmjerno i koji će se „aktivirati“ tek iznimno, odnosno u slučaju da dođe do odstupanja izvedenih radova od (prvog) tehničkog rješenja.

Nastavno na navode Telemach-a da je cijena pristupa i zajedničkog korištenja infrastrukture A1 nerealna i previsoka te da je istoj cilj spriječiti pristup Telemachu fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada, A1 još jednom ističe da je navedena cijena pristupa određena u skladu sa Odlukom, vodeći računa o troškovima izgradnje (CAPEX), troškovima održavanja (OPEX) i WACC-u. Navodeći u svom očitovanju određene primjere izračuna naknada koje bi kroz razdoblje od 20 godina operator korisnik trebao platiti A1, Telemach pokušava HAKOM-u prikazati da A1 ima namjeru kroz predmetnu naknadu operatoru korisniku naplatiti višestruko veći trošak od stvarnog troška koji nastaje za A1. Pri tom Telemach dostavlja pretpostavljeni trošak izgradnje kanalica za prosječni ulaz zgrade koji se sastoji od 5 katova i 20 stanova.

A1 napominje da je kod pripreme predmetnog izračuna Telemach napravio nekoliko pogrešaka u korištenim formulama (npr. sanacija zidova predviđena samo za vertikal, sitni montažni materijal obračunat samo na dio troškova itd.), slijedom čega je ukupni trošak koji je Telemach prikazao u svom očitovanju značajno niži od stvarnog troška koji A1 ima kod izgradnje kanalica. A1 je ispravio uočene pogreške u Telemachovom izračunu te umjesto prikazanih [REDACTED] po zgradi [REDACTED] došao do iznosa od [REDACTED] po zgradi [REDACTED]. Uključivanjem i preostalim troškova koji nastaju kod izgradnje kanalica (troškovi nadzora i troškovi ulaska u zgradu, koji se plaćaju vanjskim partnerima koji dogovaraju ulaske u nove zgrade), a koje je Telemach propustio navesti bez navođenja razloga, ukupni troškovi izgradnje kanalica u zgradi iz Telemachovog primjera iznose [REDACTED], odnosno [REDACTED] po stanu što je vrlo blizu prosječnog troška od [REDACTED] po stanu koji je A1 koristio u svrhu određivanja mjesečne naknade za pristup.

Dodatno, uspoređujući troškove izgradnje kanalica s prihodima koje bi A1 ostvario, kako bi prikazao navodni veliki nesrazmjer između naknade i troškova, u naknadu za korištenje infrastrukture Telemach dodatno uključuje i prihode od jednokratnih naknada, ali istovremeno ne uključuje pripadajuće troškove (koji se uglavnom odnose na utrošene sate na izvođenje određenih aktivnosti). Isto tako, Telemach u troškove ne uključuje niti troškove održavanja, kao niti ostale operativne troškove koje predmetna naknada pokriva te na taj način pokušava HAKOM dovesti u zabludu uspoređujući potpuno neusporedive stvari.

Vezano za plaćanje jednokratne cijene od [REDAKTIRANO] po stanu, točan je navod Telemacha da bi za predmetnu zgradu operator korisnik trebao platiti ukupni iznos od [REDAKTIRANO], ali se vidi da je navedeni iznos čak i manji od ukupnih prosječnih troškova izgradnje kanalice A1 ([REDAKTIRANO] za 20 stanova iz primjera), a ne višestruko veći kako to navodi Telemach. Uključivanjem i ostalih troškova, WACC-a i očekivane penetracije, jasno je da se ne radi o nikakvom prevelikom iznosu, već o realno određenoj naknadi koja proizlazi isključivo iz stvarnih troškova koje A1 ima kod izgradnje i održavanja kanalice u svom vlasništvu.

Kod mjesečnog plaćanja predmetne naknade, Telemach u svom očitovanju neispravno navodi kako bi operator korisnik kroz razdoblje od 20 godina trebao plaćati mjesečnu naknadu u iznosu od 5,54 kn po stanu te na taj način platiti A1 iznos od [REDAKTIRANO] kroz navedeno razdoblje. Predmetna naknada je definirana za plaćanja operatora bez ugovaranja korištenja na duže razdoblje, dok se ugovaranjem usluge na određeno razdoblje, prvenstveno zbog veće penetracije u kanalicu, mjesečna naknada smanjuje pa bi tako za razdoblje od 20 godina ista iznosila [REDAKTIRANO] po stanu. Plaćanjem mjesečne naknade od [REDAKTIRANO] po stanu na razdoblje od 20 godina, operator korisnik bi za zgradu iz Telemachovog primjera platio A1 ukupni iznos od [REDAKTIRANO], što se nikako ne može okarakterizirati kao višestruko većim iznosom od stvarnih troškova koje A1 ima.

Navedeni iznos od [REDAKTIRANO] je osjetno veći od iznosa koji bi operator platio u slučaju primjene jednokratne naknade za korištenje infrastrukture koji iznosi [REDAKTIRANO], ali navedeno je posljedica primjene WACC-a na razdoblje od 20 godina pa je i očekivano da će operator korisnik na tako dugo razdoblje platiti i veći iznos, s obzirom da ga mjesečnim plaćanjem A1 na neki način kreditira te će investicija biti nadoknađena tek za 20 godina. Radi lakšeg razumijevanja, navedeno plaćanje se može usporediti i sa standardnim kreditom poslovne banke kojoj bi u slučaju podizanja kredita od [REDAKTIRANO] stanova što predstavlja CAPEX troškove) na razdoblje od 20 godina uz kamatu od 8,25 % koliko iznosi WACC, kroz plaćanje mjesečnih anuiteta (u iznosu od [REDAKTIRANO]) dužnik ukupno trebao vratiti [REDAKTIRANO], što znači da bi dužnik samo na račun kamata (odnosno WACC-a) kroz promatrano razdoblje platio „dodatnih“ [REDAKTIRANO] u odnosu na početni iznos. Iz navedenog primjera, posve je jasno da, uz dodavanje troškova održavanja i ostalih operativnih troškova, iznos od [REDAKTIRANO] koji bi operator korisnik trebao platiti A1 na ime predmetne naknade kroz razdoblje od 20 godina ne predstavlja nikakav nerealni i previsoki trošak, već stvarni trošak koji A1 ima kod pružanja navedene usluge.

Konačno, postavlja se pitanje pokušava li Telemach svojim netočnim usporedbama namjerno umanjiti značaj WACC-a i ostalih troškova uključenih u naknadu A1 ili Telemach zaista nije upoznat na koji način se WACC primjenjuje kod izračuna naknada korištenjem različitih metoda amortizacije, u ovom konkretnom slučaju metode kosih anuiteta. U svakom slučaju, izračun koji Telemach dostavio u ovom predmetu nije ispravan i nije u skladu s načelima izračuna naknada koje HAKOM primjenjuje, a kako je A1 pojasnio kako u ovom tako i u prethodnom očitovanju.

Vezano uz zahtjev Telemach-a da je nužno odrediti zasebne cijene za vertikalne i horizontalne kanalice, A1 smatra da je u ovom slučaju na izboru operatora na koji način će definirati predmetnu naknadu, vodeći računa da su istom obuhvaćeni svi troškovi izgradnje i održavanja kanalice. To što je Telemach odlučio odrediti zasebne cijene u svojoj ponudi, ne znači da je i A1 obavezan na isti način odrediti svoje naknade. Uz očitovanje, A1 je dostavio tablicu izračuna cijene pristupa, prikaz troška postavljanja kanalice, nalaz i mišljenje vještaka, e-poruke, ugovor za korisnicu.

Na usmenoj raspravi od 18. veljače 2022., Telemach ostaje pri svim očitovanjima do sada dostavljenim u ovom sporu te pri zahtjevu da se za sve adrese za koje je A1 vlasnik ili nositelj prava korištenja fizičke infrastrukture unutar zgrada reguliraju uvjeti uključujući procese, rokove, jednokratne troškove i cijena najma kanalice odvojeno za kanalice 60x40 i 30x15. Telemach navodi kako je izvjesno da između stranaka postoji spor, ne samo za jednu specifičnu adresu već spor oko objavljenih tehničkih uvjeta A1 te za koji je iz ponašanja stranaka evidentno da se ne može riješiti sporazumno te smatra da je HAKOM temeljem čl. 12. st.1 točke 5., a u vezi s člankom 24.b st. 2. ovlašten rješavati sporove između operatora te je tako nadležan i riješiti ovaj spor.

A1 navodi kako ostaje kod svih navoda iznesenih u podnescima, da nisu ispunjene procesne pretpostavke za vođenje spora za sve adrese te ističe kako Telemach nije podnio zahtjev niti za jednu adresu osim za Balokovićevu 71, Zagreb, na što je bio obvezan odlukom HAKOM-a. Pozivanje na čl. 24.b ZEK-a Telemacha, formalne pretpostavke suprotno navodima Telemacha, nisu ispunjene te da se spor može voditi isključivo na zahtjev operatora koji traži pristup kanalicama ili vlasnika kanalice i da se spor može pokrenuti isključivo nakon proteka roka od 60 dana od dana kada je operator koji zahtjeva pristup podnio zahtjev za pristup vlasniku kanalice, a za što je već navedeno da takav zahtjev od strane Telemacha ne postoji. Skreće se pozornost da Telemach i dalje spori za bilo koju adresu da je A1 vlasnik ili upravitelj kanalice. A1 pojašnjava da se spor iz čl. 24.b ZEK-a neovisno o tome što postoje zajednički tehnički uvjeti koji se primjenjuju na sve zgrade u kojima je A1 vlasnik ili nositelj prava korištenja, mora voditi samo za svaku adresu zasebno jer su na svakoj adresi različiti tehnički uvjeti. U prilog tome A1 se referira na izjavu Telemacha danu na zapisnik sa usmene rasprave u predmetu UP/I-344-08/21-03/01 od 15. rujna 2021. gdje je Telemach naveo da je za svaku adresu dostavio suglasnosti dok je za A1 tvrdio da dostavlja apsolutno nebitnu dokumentaciju kojom ni na koji način ne dokazuje status svog vlasnika kanalice. Za ishodenje izjava na koje se poziva Telemach A1 upućuje na točku 1 očitovanja od 20. siječnja 2022. i ponavlja da iste nisu od pravnog značaja.

Telemach navodi kako referenca na koju se A1 poziva nije ni na koji način vezana uz tehničke uvjete te Telemach smatra da tehnički uvjeti u smislu procesa, rokova i cijena moraju biti isti za sve adrese za koje je A1 vlasnik, odnosno nositelj prava, te da je nužno, između ostalog, i radi ekonomičnosti budućeg postupanja definirati jedinstvene tehničke uvjete koji će biti pravični i nediskriminirajući.

A1 navodi kako se tehnički uvjeti odnose na sve adrese za koje bi bio podnesen zahtjev. Dodatno, A1 se detaljno očitovao u dosadašnjim podnescima na sve po Telemachu sporne točke tehničkih uvjeta, uključujući cijenu zbog nužnosti utvrđivanja činjeničnog stanja na svakoj pojedinoj adresi postoji li mjesta u kanalicama ili ne zahtjev se mora podnositi za svaku pojedini adresu zasebno. Točkom 6.12. tehničkih uvjeta A1 je regulirao koliko zahtjeva operator korisnik može podnositi mjesečno i broj određen u toj točki određen je uzimajući u obzir sve parametre i radnu snagu potrebnu za procesuiranje zahtjeva.

Na poseban upit voditelja postupka ima li A1 u AUTOCADU za sve adrese na kojima je vlasnik ili nositelj prava korištenja prikaz stvarnog stanja u kanalicama, A1 odgovara kako za adresu koja je predmet ovog postupka imaju prikaz stvarnog stanja, dok za druge adrese situacija varira, odnosno za neke imaju za neke nemaju. A1 dodaje da ne postoji obveza posjedovanja A-CAD podloge za adrese na kojima je postavio fizičku infrastrukturu, međutim ista je nužna u trenutnoj situaciji kada bi Telemach podnio zahtjev za pristup te tim više nužno za svaku adresu pojedino utvrđivati stanje te su shodno tome određeni rokovi u točki 6.1. tehničkih uvjeta.

Telemach navodi kako uvjete iz točke 6.1. tehničkih uvjeta na koje se poziva A1 smatra otegotnim i nepravilnim jer se od potencijalnog korisnika traži da financira izradu AUTOCAD podloge uz predugi rok dostave te podloge od dana podnošenja zahtjeva.

A1 navodi kako su uvjeti iz točke 6.1. i cjelokupne točke 6. tehničkih uvjeta razumni i opravdani jer do sada nije postojala obveza izrade ponude, već je ona nametnuta Odlukom i A1 je morao ustrojiti poseban tim ljudi za izradu AUTOCAD podloga što iziskuje troškove i vrijeme.

Na poseban upit voditelja postupka ima li slobodnog prostora na adresi Balokovićeva 71, Zagreb koja je predmet ovog postupka, A1 odgovara da ucrtavanje kabela na način kako je to dostavio Telemach fizički nije moguće provesti u praksi. A1 pojašnjava svoj odgovor navodeći da se ne može dati jednoznačan odgovor ima li mjesta ili nema. Da bi se taj odgovor dao Telemach mora dostaviti informacije sukladno tehničkim uvjetima nakon čega će A1 biti u mogućnosti procijeniti ima li slobodnog prostora ili nema. A1 u spis dostavlja prikaz kako bi izgledao rasklop kanalice da se koriste na način kako to Telemach predlaže.

Telemach ističe kako se A1 više puta očitovao da prostora nema. Međutim, Telemach smatra da prostora ima i da je to vidljivo iz podloge koja je prethodno dostavljena. U spis dostavljaju prikaz popune kanalice na način da su ucrtani i razmaci između kabela. Ističu da do danas nisu dobili pojašnjenje od A1 u kojem dijelu je njihovo tehničko rješenje suprotno uvjetima A1. Nije jasno što predstavljaju proizvoljno ucrtane pregrade u kanatici niti kojom logikom je A1 ucrtavao razmake između svojih kabela.

A1 osporava da se nisu očitovali o tehničkom rješenju Telemacha. To je učinjeno više puta a definitivno pojašnjeno u očitovanju HAKOM-u od 20. siječnja 2022. Pregrade na koje se referira Telemach predstavljaju okvirno zauzeće pojedinog kabela kanalice. Na način na koji je Telemach prikazao u DWG-u očitovali su se u očitovanju od 20. siječnja 2022.

Zaključno, Telemach navodi da iz postupanja A1 jasno proizlazi da onemogućavaju pristup fizičkoj infrastrukturi za koju su vlasnici odnosno nositelji prava korištenja čime krše čl. 24. b st. 2 ZEK-a te da su objavili tehničke uvjete koji nisu pravični i nediskriminirajući čime krše i odluku HAKOM-a od 7. listopada 2021.

A1 navodi da A1 nije taj koji krši bilo kakve propise već je Telemach taj koji neovlašteno ulazi u kanalice A1. Još jednom se naglašava da Telemach izričito kod pokretanja postupka navodi da se zahtjev predmetnog društva odnosi na pristup i pravo korištenja fizičke infrastrukture na svim adresama za koje je A1 vlasnik ili upravitelj te se u tom smislu poziva i Telemach za dostavu popisa adresa za koje je društvu A1 podnio zahtjev. Formalnih pretpostavki za vođenje spora na način kako to predlaže Telemach nema.

U očitovanju od 28. veljače 2022. A1 se dodatno očituje vezano za postavljeno pitanje tumačenja slobodnog prostora. Telemach u objavljenim Uvjetima korištenja Telemach Hrvatska d.o.o. za pristup i korištenje pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar stambeno-poslovnih zgrada (dalje u tekstu: Uvjeti korištenja Telemacha), u članku 6. predviđa cijenu za korištenje 50% prostora unutar vertikalne fizičke infrastrukture i cijenu za korištenje 50% prostora unutar horizontalne fizičke infrastrukture. Navedena odredba Uvjeta korištenja Telemacha može se tumačiti jedino na način da i sam Telemach u svojim Uvjetima korištenja ostavlja 50% prostora kanalice za realizaciju svojih investicija s obzirom da Telemach svoju mrežu/kanalice u ovom trenu još nije izgradio, već ju tek

planira graditi te taj prostor unaprijed rezervira za vlastite potrebe. S druge strane, ako je Telemachu za realizaciju investicija potrebno 50% slobodnog mjesta u kanalicama tada takvog slobodnog prostora u kanalicama A1 nema, a što Telemach pokušava pogrešno prikazati u ovom sporu. Naime, kanalice A1 u koje je Telemach nasilno ušao bez da je podnio zahtjev A1, građene su za drugu HFC tehnologiju, a koja zauzima puno više prostora u kanalicama koja zajedno sa neophodnim servisnim prostorom ne ostavlja 50% slobodnog prostora koji je definiran u Uvjetima korištenja Telemacha kao nužan za realizaciju Telemach investicija. Iz navedenog je vidljivo da je Telemach kontradiktoran u svojim tvrdnjama te da ima dvostruke kriterije koje primjenjuje prilikom omogućavanja ulaska u vlastite kanalice s jedne strane i druge kad nasilno bez podnošenja zahtjeva ulazi u kanalice drugog operatora. Slijedom navedenog, nameće se sama po sebi nužnost poštivanja procedure podnošenja zahtjeva i provjere realne mogućnosti korištenja kanalisa uz izradu tehničkog rješenja, a koju proceduru Telemach u ovom sporu ne samo neopravdano osporava već i nasilnom praksom bespravnog ulaska u kanalice pokazuje suprotno, a na štetu realizacija daljnjih investicija A1.

A1 u očitovanju od 22. ožujka 2022. navodi kako nisu ispunjeni uvjeti za pokretanjem spora sukladno članku 24.b. ZEK-a iz razloga što Telemach ni za jednu adresu nije podnio zahtjev društvu A1 za pristup kanalicama te po naravi stvari istom nije mogao ni biti onemogućen pristup pristupnoj točki i fizičkoj infrastrukturi unutar svih stambeno-poslovnih zgrada za koje je A1 vlasnik ili nositelj prava korištenja. Jedina sporna adresa jest Balokovićeva 71, u Zagrebu i to je jedina adresa za koju je Telemach mogao pokrenuti spor temeljem članka 24.b. ZEK-a. Telemach pokušava riješiti, po njemu sva sporna pitanja i situacije u vezi pristupa i korištenja fizičke infrastrukture na svim adresama za koje je A1 vlasnik ili upravitelj, dok Telemach bespravno zaposjeda kanalice A1.

Pozivanje Telemacha na Direktivu nije primjenjivo, Telemach pogrešno pokušava prikazati da je A1 taj koji ne postupi sukladno propisima jer ne omogućuje pristup svojoj infrastrukturi. Upravo suprotno, Telemach je mogao sam postaviti kanalice ili iznajmiti dio optičke mreže drugog operatora ako ona postoji. Oba rješenja su skuplja i/ili dugotrajnija od nasilnog prisvajanja tuđe imovine.

Telemach je ova svoja bespravna zaposjedanja kanalisa pokušao prikazati zakonitim ishodom isprava koje se na prvi pogled čine valjanim, ali u biti nemaju nikakvog pravnog značaja. Telemach je, naime, od suvlasnika spornih zgrada zatražio (i u pravilu ishodio) suglasnosti za uvlačenje kabela u postojeće kanalice A1 iako Telemach dobro zna da suvlasnici te suglasnosti nisu ovlašteni davati jer nisu vlasnici kanalisa. Naime, Telemach pokušava opravdati svoje postupanje naknadnim dostavljanjem suglasnosti koje nisu valjane jer predstavnici suvlasnika nisu bili ni ovlašteni na davanje istih uzevši u obzir pravno načelo „*Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“ odnosno da nitko ne može na drugoga prenijeti više prava nego što sam ima. Dodatno, u izjavama predstavnika suvlasnika dostavljenim uz očitovanje Telemacha, vidljivo je da prvenstveno iz estetskih razloga i razloga potresa suvlasnici nisu suglasni s postavljanjem dodatnih kanalisa u zgradama te su iz tog razloga olako i neopravdano izjavljivali da su vlasnici istih te davali suglasnosti Telemachu za uvlačenje kabela.

Suglasnostima koje dostavlja Telemach, suvlasnici nisu dali, niti su mu uopće mogli dati, suglasnost da svoje kabele postavi u kanalice koje se nalaze u posjedu i vlasništvu A1. A1 ne spori da su suvlasnici stambene zgrade Telemachu mogli dati suglasnost u odnosu na one kanalice koje su suvlasnici zaista sami i postavili i koje su u njihovom vlasništvu i posjedu. No u konkretnom slučaju, suvlasnici stambene zgrade dali su suglasnost Telemachu da svoje kabele postavi u kanalice koje se nalaze u posjedu i vlasništvu A1, za što nisu ovlašteni. Što se tiče vlasništva, kanalice predstavljaju stvar zasebnu od nekretnine. Odredba članka 9. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (NN

br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14) određuje kako se dijelom nekretnine ne smatraju oni dijelovi koji su s njom spojeni radi neke prolazne namjena, notorno je da postavljene kanalice u hodnicima služe za prolaznu namjenu smještaja telekomunikacijske mreže. Ako se neka stvar ne smatra dijelom nekretnine, ne postoji presumpcija da je ta stvar u vlasništvu vlasnika nekretnine. Po svim kriterijima A1 ima jače pravo na kanalice od suvlasnika zgrade.

Vezano uz navode Telemacha oko tehničkog rješenja, slobodnog prostora, zaštitnih cijevi, podloga, penala, A1 ističe kako su Tehnički uvjeti omogućavaju pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada u vlasništvu ili pod upravljanjem A1, kako su isti izrađeni sukladno svim pravilima struke i isti su provedivi pod pretpostavkom da u kanalicama A1 ima slobodnog prostora, a što se nužno utvrđuje za svaku pojedinu adresu za koju se podnosi zahtjev. A1 je kanalice postavljao isključivo za svoje potrebe, ne planirajući da iste koriste i drugi operatori. Na adresi Balokovićeve 71, u Zagrebu bi u tom slučaju A1 postavio kanalice promjera 100x60mm, a ne 60x40 mm i 30x15 mm, u kojem slučaju bi samo još jedan operator mogao koristiti takvu kanalicu, dok bi svi drugi bili onemogućeni u korištenju iste. Bitno je napomenuti da su predmetne kanalice postavljali još pravni prednici društva A1, kada nije postojala obveza ostavljanja slobodnog prostora za drugog operatora.

Utvrđivanje slobodnog prostora nužna je pretpostavka za sigurno korištenje infrastrukture tj. za ispunjenje obveze osiguranja cjelovitosti i sigurnosti javnih komunikacijskih mreža u svrhu zaštite interesa krajnjih korisnika, a što je, između ostalog, definirano kao jedno od osnovnih načela koje u svom radu promiče HAKOM, a sve u skladu s člankom 5. stavkom 4. točkom 6. ZEK-a. Utvrđivanje slobodnog prostora je nužno iz razloga jer zagušenost i nasilan ulazak u kanalice A1 za posljedicu ima nemogućnost aktiviranja usluge novim korisnicima i degradaciju usluge postojećim korisnicima A1. Upravo iz razloga sigurnosti mreže, tehničko rješenje mora sadržavati podatke o kapacitetu slobodnog prostora.

Konkretno, na adresi Balokovićeve 71, u Zagrebu postoje dvije vrste kanalice (dimenzija 60x40 mm i 30x15 mm) za koje je A1 dostavio Telemachu i primjer pune popune, uzevši u obzir sve potrebne parametre zauzeća pojedinog kabela. Primjera radi, koaksijalni kabel bez zaštitne cijevi promjera 6 mm zauzima 5% kanalice promjera 60x40 mm. Navedeno je nužno prikazivati korištenjem AutoCAD podloga iz razloga što je AutoCAD standardni program u kojem se predmetne podloge izrađuju u određenom mjerilu i za AutoCAD podlogu i rasklop kanalice postoji nužnost dostave prema pravilima struke jer se iz istih vidi omjer kanalice i popunjenosti kabela u istoj.

Što se tiče AutoCAD podloge, A1 je Telemachu dostavio AutoCAD podlogu sa shematskim prikazom vertikalnih i horizontalnih kanalice te prikazom rasklopa kanalice s međusobnim omjerom kanalice i položenih kabela te su stoga netočni navodi Telemacha da istom nije dostavljen rasklop kanalice. Za adresu Balokovićeve 71, u Zagrebu, Telemach je dostavio kabele ucrtane na podlozi A1 na način da je ucrtao kabele promjera 3,5 mm bez zaštitne cijevi, uzimajući u obzir samo vertikalne kanalice A1, odnosno nije vidljivo ni mjesto ulaska ni mjesto izlaska Telemach kabela iz kanalice A1. Iz načina na koji je Telemach ucrtao kabele proizlazi da bi u kanalicu dimenzija 60x40 mm moglo biti položeno 150 kabela promjera 3,5 mm, čime Telemach zapravo manipulira mogućim brojem kabela pritom zanemarujući i svjesno ignorirajući činjenicu da navedeno u praksi jednostavno nije moguće realizirati. Analogijom Telemacha, ako je puna popuna 60x40 mm kanalice 20 RG6 kabela (RG6 je koaksijalni kabel promjera 6 mm) (bez servisnog prostora), za 4 RG6 kabela je moguće postaviti 30 optičkih kabela promjera 3,5 mm. Ovakvo ucrtavanje kabela od strane Telemacha fizički je nemoguće

provesti u praksi. Iz navedenog proizlazi da način na koji je Telemach ucrtao kabele na podlozi A1 nije u skladu s tehničkim uvjetima.

Telemach zanemaruje činjenicu da je u realizaciji zahtjeva za korištenjem kanalice nužno voditi računa da se u kanalicama ostavi mjesta za neophodni servisni prostor. Nužnost postojanja neophodnog servisnog prostora u infrastrukturi je nesporna što je potvrđeno i definirano člankom 5. stavkom 2. i stavkom 3. Pravilnika. Uvlačenje bilo kojih kabela u postojeće kanalice je štetno za postojeću mrežu A1.

Zauzimanje slobodnog prostora u kanalicama sprječava A1 u predviđenom provođenju modernizacije mreže. Slobodan prostor u kanalicama mora postojati radi servisiranja postojećih kabela (dakle, nije ga moguće "puniti" dokle god on postoji). Uvlačenje novih kabela na način na koji to čini Telemach (bez zaštitnih cijevi) dovodi do pucanja postojećih kabela, a nestručni smještaj kabela dovodi do trenja koje uzrokuje kvarove na mreži. Dodatni problem kod zajedničkog korištenja kanalica je taj što kanalice nemaju prostor koji služi za promjenu smjerova kabela (poput kabelskih zdenaca u kabelskoj kanalizaciji). U praksi će to značiti da se kabeli križaju, odnosno idu jedan preko drugog i u tom slučaju je kabele nemoguće održavati. U konkretnom slučaju, zajedničko polaganje u iste kanalice znatno povećava mogućnost kvarova bilo na mreži A1 bilo na mreži Telemacha. Rad na polaganju, korištenju ili održavanju jednog kabela nije moguće bez povremenog diranja drugog kabela, što može dovesti do greške na tom drugom kabelu. Upravo iz tog razloga nužno je da operator korisnik polaže kabele sukladno odobrenom tehničkom rješenju, odnosno da je tehničko rješenje izrađeno sukladno tehničkim uvjetima.

Jedna od temeljnih zadaća HAKOM-a (članak 5. stavak 4. točka 6. ZEK-a) jest promicanje interesa krajnjih korisnika na način da osigurava održavanje cjelovitosti i sigurnosti javnih komunikacijskih mreža. Dopuštanjem nestručnog uvlačenja Telemachovih kabela u slobodan prostor spornih kanalicama onemogućava se modernizacija mreže A1, stvara situacija u kojoj kabeli pucaju ili se zbog načina postavljanja javljaju oštećenja, te onemogućava servisiranje mreže sukladno pravilima struke. Dakle, dopuštanjem ostanka Telemachovih kabela u postojećim kanalicama, direktno se krše interesi krajnjih korisnika i dovodi u pitanje cjelovitost i sigurnost javnih komunikacijskih mreža.

Ne manje zanemarivo, Telemach svojim radnjama u pravilu prolazi kroz ormarić A1 i to na način da Telemach kabeli prolaze preko kabela A1, a pritom ormarić A1 postaje neuporabljiv i postaje nemoguće izvoditi ikakve dodatne radove na mreži.

Shodno navedenom, nužno je postaviti i zaštitne cijevi jer se u praksi izbjegava zajedničko polaganje koaksijalnih kabela i svjetlovodnih kabela kroz iste cijevi. Radi se o različitoj tehnologiji te se ove dvije instalacije razdvajaju, a zajedničko polaganje u iste kanalice znatno povećava mogućnost kvarova na obadvije mreže. Rad na polaganju, korištenju ili održavanju jednog kabela nije moguće bez povremenog diranja drugog kabela, što može dovesti do greške na tom drugom kabelu. Opasnost za oštećenje i svjetlovodnog i koaksijalnog kabela se pojavljuje i u vertikali i u horizontali kanalicama pa je stoga potrebno postaviti zaštitne cijevi. Usporedba sa distributivno telekomunikacijskom kanalizacijom jest i te kako primjenjiva, upravo iz svih gore navedenih razloga.

Što se tiče potrebe provjere stanja na terenu prije bilo kakvih radova, ističe se kako je A1 navedeno pojasnio Telemachu, no istom to obrazloženje nije prihvatljivo isključivo iz razloga da Telemach i dalje opetovano neovlašteno ulazi u kanalice A1.

U odnosu na propisane rokove i ograničenja podnošenja zahtjeva, navodi Telemacha su također neosnovani. Rokovi propisani Tehničkim uvjetima su realni i primjereni te namjera istih nije otežavanje pristupa i postavljanja mreže operatorima korisnicima. Što se tiče ograničavanja podnošenja zahtjeva, isto je nužno, a kako bi se svi podneseni zahtjevi pravodobno obradili. Kod veće količine adresa je nužno radi samog opsega posla.

A1 ponavlja da je Telemach u objavljenim Uvjetima korištenja Telemacha, u članku 6. predviđa cijenu za korištenje 50% prostora unutar vertikalne fizičke infrastrukture i cijenu za korištenje 50% prostora unutar horizontalne fizičke infrastrukture. Navedena odredba Uvjeta korištenja Telemacha može se tumačiti jedino na način da i sam Telemach u svojim Uvjetima korištenja ostavlja 50% prostora kanalice za realizaciju svojih investicija s obzirom da Telemach svoju mrežu/kanalice u ovom trenutku još nije izgradio, već ju tek planira graditi te taj prostor unaprijed rezervira za vlastite potrebe. S druge strane, ako je Telemachu za realizaciju investicija potrebno 50% slobodnog mjesta u kanalicama tada takvog slobodnog prostora u kanalicama A1 nema, a što Telemach pokušava pogrešno prikazati u ovom sporu. Naime, kanalice A1 u koje je Telemach nasilno ušao bez da je podnio zahtjev A1, građene su za drugu HFC tehnologiju, a koja zauzima puno više prostora u kanalicama koja zajedno sa neophodnim servisnim prostorom ne ostavlja 50% slobodnog prostora koji je definiran u Uvjetima korištenja Telemacha kao nužan za realizaciju Telemach investicija. Iz navedenog je vidljivo da je Telemach kontradiktoran u svojim tvrdnjama te da ima dvostruke kriterije koje primjenjuje prilikom omogućavanja ulaska u vlastite kanalice s jedne strane i druge kad nasilno bez podnošenja zahtjeva ulazi u kanalice drugog operatora. Slijedom navedenog, nameće se sama po sebi nužnost poštivanja procedure podnošenja zahtjeva i provjere realne mogućnosti korištenja kanalice uz izradu tehničkog rješenja, a koju proceduru Telemach u ovom sporu ne samo neopravdano osporava već i nasilnom praksom bespravnog ulaska u kanalice pokazuje suprotno, a na štetu realizacija daljnjih investicija A1.

U odnosu na Telemachove navode oko cijene, A1 ističe kako Telemach očito potpuno pogrešno shvaća metodologiju određivanja cijena najma kanalice, koja bi se trebala odrediti na način da se u obzir uzmu troškovi koje ima operator koji danas gradi navedenu infrastrukturu s obzirom da se cijena odnosi i na postojeću i novu infrastrukturu. Korištenjem BU-LRIC pristupa i metoda kosih anuiteta određuje se troškovno usmjerena cijena najma kanalice na način da se šalje ispravan signal te se korištenjem navedene metode omogućuje jednak tretman troškova i operatora koji gradi i operatora koji kupuje predmetnu infrastrukturu, neovisno o proteklom vremenu, odnosno amortiziranoj vrijednosti.

Vezano za korištenje premije rizika, ističe se da Telemach bez razlike koristi kanalice koje su gradili određeni prednisi A1 za pružanje usluge kableske televizije, kao i kanalice koje je A1 gradio u svrhu postavljanja NGA mreža. Danas se sve kanalice A1 koriste za postavljanje NGA mreža pa je korištenje premije rizika kod određivanja cijene neupitno.

U očitovanju od 23. ožujka 2022. Telemach se očituje na navode A1 u pogledu troškova koje je Telemach navodno propusti uračunati. Telemach ističe da je iz navedenog razvidno da A1 barata različitim iznosima, od [REDACTED] preko [REDACTED] do [REDACTED] od koji su neki, po mišljenju A1, „dovoljno blizu“. Ističe se kako se na navedeni način cijena ne može formirati jer izračun A1 nije objektivan niti jasan. Neargumentiranim iznošenjem različitih iznosa nedvojbeno je dovedeno u sumnju na koji način i temeljem čega A1 formira cijenu.

Nadalje, A1 je dostavio HAKOM-u (u inspekcijskom nadzoru koji se po prijavi A1 vodi protiv Telemach-a za adrese Trumbićeva 4-16) račune društva Amis Telekom d.o.o. Dostavljeni računi odnose se na izgradnju FTTH instalacija za više adresa. Primjera radi, kao ogledni račun, ističemo račun za adresu Balokovićeva 51, Zagreb. Iz računa je vidljiv trošak izgradnje vertikalne instalacije (stavka 3 računa) u iznosu od [REDACTED] za 28 m. Iz iskazane stavke proizlazi da je trošak izgradnje vertikale [REDACTED]. Iskazana cijena/m od [REDACTED] uključuje materijal, radove, bušenja i ostale troškove. S obzirom da su Amis kanalice 30x15, a da je razlika u materijalu između kanalice 30x15 mm i kanalice 60x40 mm je [REDACTED], trošak izgradnje kanalice 60x40 mm bi bio [REDACTED]. Telemach je u prosječnom izračunu troška predložio trošak od [REDACTED] te je dostavio i stvarni trošak u očitovanju od dana 28. veljače 2022., sukladno fakturama i ugovoru s partnerima izgradnje mreže od [REDACTED].

Dakle, u slučaju Balokovićeva 51 trošak izgradnje vertikale od 28 metara:

- trošak Amis-a za vertikalnu kanalicu iznosi [REDACTED],
- trošak Telemacha za izgradnju kanalice iznosio bi [REDACTED] * 28 stanova odnosno [REDACTED],
- predložen trošak od strane Telemacha za izračun troškova najam kanalice iznosi [REDACTED].

Iz svega navedenog proizlazi da je Telemach i više nego pravedno dostavio prosječni trošak izgradnje kanalice 60x40 mm tzv. vertikalne kanalice. Također, na računu je vidljiv trošak izgradnje tzv. horizontalne kanalice. Trošak izgradnje horizontalne kanalice obuhvaća materijal i radove na horizontali (stavka 8 – horizontalna instalacija s materijalom, Milošić) ukupne duljine 13 m, u ukupnom iznosu od [REDACTED], umanjeno za trošak proboja od [REDACTED], isti iznosi [REDACTED]. Dakle, kao i iz prethodnih očitovanja Telemacha, tako i iz navedenog računa Amis Telekom d.o.o., a koji je A1 dostavio HAKOM-u (u inspekcijskom nadzoru), vidljivo je da je A1 svoju cijenu pristupa i zajedničkog korištenja fizičke infrastrukture postavio nerealno visoko. S druge strane, iz istog računa jasno proizlazi da je Telemachov izračun prosječnih troškova postavljanja kanalice za prosječan ulaz zgrade od 5 katova i 20 stanova, dostavljen HAKOM-u u očitovanju od 5. siječnja 2022., razuman i utemeljen na dokazivim prosječnim troškovima na tržištu. Uslijed navedenog, smatramo da bi se upravo izračun Telemacha morao uzeti u obzir kao relevantan prilikom definiranja cijene pristupa i zajedničkog korištenja fizičke infrastrukture unutar zgrada.

U odnosu na premiju rizika, Telemach navodi kako je HAKOM Odlukom od 26. kolovoza 2019. (KLASA: UP/I-344-01/19-05/02) odredio stopu povrata uloženog kapitala u iznosu od 6,28% za usluge u javnoj nepokretnoj komunikacijskoj mreži pri čemu se za usluge FTTH/FTTB primjenjuje premija rizika 1,97%. Prema preporuci Europske komisije od 20. rujna 2010. o reguliranom pristupu mrežama sljedeće generacije (eng. Next Generation Access, NGA) HAKOM je u odlučio omogućiti veću premiju rizika za pristupne mreže na temelju FTTH (eng. Fiber to the home)/FTTB (eng. Fiber to the building) pristupa. Pri tome, navedena uvećana premija rizika ne primjenjuje se na postojeću imovinu koja s razvojem pristupnih mreža nove generacije neće biti zamijenjena novom imovinom, kao što je, na primjer, postojeća kabelska kanalizacija, dok se u slučaju potrebe za izgradnjom nove kabelske kanalizacije uvećana premija rizika primjenjuje. Nadalje, HAKOM u analizi tržišta M3a navodi sljedeće: *“Dodatno, za izračun troška kapitala imovine NGA mreže (za imovinu povezanu s pružanjem FTTH, FTTB i FTTPD usluga) će se na WACC dodati premija rizika. Premija rizika se s druge strane neće primijeniti na naslijeđenu građevinsku infrastrukturu.”*

Stoga, sukladno HAKOM odluci i analizi tržišta M3a, Telemach je mišljenja da se na iznos investicije za izgradnju kanalice ne bi trebala primjenjivati premija rizika. Tvrtke koje su gradile predmetne

kanalice Bnet/DCM zasigurno su gradile kanalice računajući povrat ulaganja iz usluga krajnjim korisnicima, stoga je najam kanalice čisti dodatni prihod na već isplaćenu imovinu.

U vezi amortizacije, Telemach navodi da Preporuka Europske Komisije 2013/466/EU daje jasne smjernice kako izbjeći prekomjerni povrat troškova povezanih s građevinskom infrastrukturom te navodi: (35) U skladu s preporučenom troškovnom metodologijom regulatorna imovinska osnovica (engl. regulatory asset base, RAB) koja se odnosi na iskoristivu naslijeđenu građevinsku imovinu vrednuje se na temelju tekućih troškova, uzimajući u obzir protekli ekonomski vijek trajanja imovine... i sprečava rizik prekomjernog povrata troškova za iskoristivu naslijeđenu građevinsku infrastrukturu. Prekomjeren povrat troškova ne bi bio opravdan u pogledu osiguravanja djelotvornog ulaska na tržište i poticanja ulaganja jer opcija izgradnje nije izvediva za tu vrstu imovine. Naime, zahtjev ZEK-a (čl. 24.b) je da se na najmanju moguću mjeru svede utjecaj na privatno vlasništvo prilikom završavanja mreža u prostorijama krajnjeg korisnika.

U vezi određivanja cijene za svaku vrstu kanalice po metru izgradnje, Telemach je mišljenja da je, obzirom na različiti trošak izgradnje kanalice različitih dimenzija, potrebno cijenu pristupa definirati po dimenzijama korištenih kanalice. Obzirom na, u praksi uobičajene, dimenzije kanalice koje se koriste predlažemo da se cijena formira za kanalice dimenzija 60x40, 30x15 i 40x25 mm.

Kod određivanje cijene sukladno dosadašnjoj praksi najma fizičke infrastrukture (DTK, antenski stupovi...), a sukladno postojećem pravno regulatornom okviru za usporedivu infrastrukturu – kabelsku kanalizaciju, Telemach smatra da je jedino ispravno, pravedno i već prepoznato rješenje definirati da se pristup i zajedničko korištenje fizičke infrastrukture unutar zgrada plaća sukladno zauzetom prostoru unutar fizičke infrastrukture. Dodatno skreće pažnju i da je uslijed povećavanja kapaciteta baznih postaja te potreba za niskom latencijom i sinkronizacijom, koje traže mobilne mreže nove generacije poput 5G, nužno osigurati povezivanje baznih stanica optikom. Stoga je nužno predvidjeti mogućnost najma kanalice i za samo jedan kabel uslijed čega je jedino prikladno odrediti cijenu po zauzeću kanalice.

U slučaju određivanja najviše cijene sa mogućnošću da vlasnik infrastrukture može odrediti nižu cijenu Telemach smatra da bi se cijena pristupa i zajedničkog korištenja fizičke infrastrukture unutar zgrada trebala odrediti, po modelu predloženom od strane Telemacha sukladno svemu prethodno navedenom u ovom predmetu, kao najviša cijena pristupa i zajedničkog korištenja. Operator, vlasnik fizičke infrastrukture morao bi zadržati pravo da cijenu pristupa i zajedničkog korištenja definira i kao nižu cijenu.

U vezi otežavanje pristupa kanalicama suprotno Odluci HAKOM-a, Telemach naglašava kako kod provjere stvarnog stanja A1 svojim Tehničkim uvjetima (točka 5.) definira da će A1 obaviti izvid i izlazak tehničara po primitku tehničkog rješenja od strane operatora korisnika kako bi provjerio stanje na terenu. A1 će isto naplatiti operatoru korisniku 222 HRK/h sukladno točki 5.2.1.4. Tehničkih uvjeta. Umjesto da A1 pravovremeno vodi i ažurira baze o svojoj mreži i infrastrukturi, A1 sada nedostatak vlastitih baza podataka želi prevaliti na operatore korisnike. Telemach smatra neprihvatljivim da A1 provjerava stanje na terenu i isto naplaćuje operatoru korisniku nakon što je operatoru korisniku dostavio vlastitu podlogu za izradu tehničkog rješenja (koju je operatoru korisniku i naplatio) te nakon usuglašenog tehničkog rješenja.

Telemach takvo definiranje Tehničkih uvjeta smatra itekako spornim. Nužno je da se budućom odlukom u ovom predmetu izbjegne prevaljivanje nedostataka baze podataka A1 na operatora

korisnika te izbjegne odugovlačenje s rokovima i nametanje neopravdanog financijskog tereta na operatora korisnika.

U vezi nadzora A1 točkom 5.2.1.7. Tehničkih uvjeta definira i da će vršiti nadzor izvođenja radova po odobrenom tehničkom rješenju. Taj nadzor će A1 operatoru korisniku naplatiti 222 HRK/h. Nema nikakve praktične i/ili poslovne potrebe da se vrši nadzor nad radovima postavljanja kabela u kanalice po odobrenom tehničkom rješenju obzirom da su radovi tehničkim rješenjem međusobno usuglašeni. Također, za nadzorom nema potrebe i jer se radi o jednostavnim, manualnim radovima bez korištenja strojeva ili alata. Navedeno proizlazi i iz Zakona o gradnji koji definira slučajeve u kojima se provodi nadzor. Stručni nadzor provodi se samo za građevine i radove za koje se izdaje građevinska dozvola i/ili uporabna dozvola, a za jednostavne građevine i radove samo u odnosu na ispunjavanje temeljenog zahtjeva mehaničke otpornosti i stabilnosti. Postavljanje kabela u postojeću fizičku infrastrukturu nije niti jedno od gore navedenog. Dakle, za provođenjem nadzora nad radovima postavljanja kabela u kanalice nema niti pravne osnove.

Opreza radi, ako bi HAKOM ipak smatrao da postoji opravdan razlog zbog kojeg bi A1 trebao vršiti nadzor nad izvođenjem radova po odobrenom tehničkom rješenju, ističe se kako cijena definirana od strane A1 u iznosu od 222 HRK/h ne može biti opravdana niti realna.

A1 je u svojim komentarima na Javnoj raspravi – Javni poziv – Ažuriranje jednokratnih naknada u Standardnim ponudama Hrvatskog Telekom d.d. osporavao iznos od 222 HRK/h i naveo da „...jedinične cijene od 222 kn za složenije radove nikako ne mogu odražavati stvarne troškove HT zaposlenika jer bi navedeno značilo da HT zaposlenici koji obavljaju navedene aktivnosti imaju prosječnu neto plaću koja je gotovo 3 puta veća od prosječne plaće u Republici Hrvatskoj“. Dakle, iako je A1 cijenu od 222 HRK/h rušio na javnoj raspravi o HT-ovim jednokratnim naknadama smatrajući ju nerealnom, sada tu istu cijenu pokušava nametnuti operatorima korisnicima.

Nadalje, u pogledu maksimalnog broja zahtjeva, Telemach skreće pažnju i na novu točku 6.12 Tehničkih uvjeta A1 kojom je A1 definirao maksimalni broj zahtjeva koji operator korisnik može podnijeti. U Tehničkim uvjetima dostavljanima Telemachu za Balokovićevu 71, Zagreb, koji bi sadržano trebali biti isti objavljenim Tehničkim uvjetima za sve adrese, takvog ograničenja nije bilo. (Ako se ne varamo, istog ograničenja nije bilo niti u verziji prethodno objavljenih Tehničkih uvjeta).

Telemach smatra da bilo kakvo ograničenje nije opravdano te da je usmjereno na ograničavanje pristupa kanalicama. No, ako bi HAKOM ipak smatrao opravdanim definirati ograničenje količine zahtjeva, nužno je zatražiti od A1 jasno pojašnjenje poslovne opravdanosti ograničenja broja zahtjeva. Iz Tehničkih uvjeta proizlazi da A1 definira ukupno mjesečno ograničenje od 200 zahtjeva. Takvo ograničenje smatramo neprihvatljivim i neosnovanim. Isto predstavlja evidentno postupanje A1 kojom je isključivi cilj onemogućiti i/ili ograničiti pristup svojim kanalicama Operatorima korisnicima. Predmetno ograničenje je nužno brisati.

Uz sve do sada navedeno, Telemach radi preglednosti ponovo dostavlja komentare na Tehničke uvjete A1:

- točka 4.2. postojeće nadžbukne razvodne ormare potrebno je premjestiti postavljanjem dodatnih kanalisa bez zadiranja u sadržaj ormara (prijedlog Telemach-a: Telemach smatra da je odluka operatora korisnika na koji način će premjestiti postojeće nadžbukne razvodne ormare, bez zadiranja u njihov sadržaj. U tom smislu, predlažemo brisati dio „postavljanjem dodatnih kanalisa“

uslijed čega će odredba glasiti: Postojeće nadžbukne razvodne ormare potrebno je premostiti bez zadiranja u sadržaj ormara);

- točka 4.5. u vezi s točkom 4.3. „Svaki pojedini svjetlovodni kabel mora se nalaziti u zaštitnoj cijevi“ te „Koaksijalne ili bakrene kabele moguće je postavljati bez zaštitne cijevi, osim u slučaju da mehaničke karakteristike to ne dozvoljavaju“ (prijedlog Telemach-a: točke je potrebno brisati jer ne postoji opravdani tehnički niti poslovni razlog za postavljanje optičkih kabela u zaštitne cijevi. Dodatno, ovakve odredbe predstavljaju izravnu diskriminaciju koju je nužno spriječiti.);

- točka 4.7. mogući djelotvorni načini popunjavanja slobodnog prostora u kanalicama (prijedlog Telemach-a: točku je potrebno brisati obzirom da pravila o popunjavanju kabelaške kanalizacije iz Pravilnika o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme nisu niti mogu biti adekvatna i primjenjiva na kanalice);

- točka 5.1.1 u vezi s točkom 5.1.5. Dospijeće računa svakog 15.-og u tekućem mjesecu za prethodni mjesec i osporavanje računa unutar roka dospelja (prijedlog Telemach-a: obzirom da je pravo na prigovor ograničeno na podnošenje istog unutar roka dospelja pa se može desiti da Telemach zaprimi račun npr. 10.-og u mjesecu i ima samo 5 dana za provjeru i ulaganje prigovora, nužno je ili (i) produljiti rok dospelja na 30 dana od dana zaprimanja računa ili (ii) produljiti rok za ulaganja prigovora);

- točka 6. rokovi

Rokovi definirani Tehničkim uvjetima A1 nisu pravični. Definirani su na način da otežaju i značajno oduže uvođenje mreže Operatora korisnika i pružanje usluge korisnicima. Primjera radi, u nastavku ponavljamo pregled proteka rokova od dana dostavljanja zahtjeva prema A1:1.3.2022. operator korisnik podnosi Zahtjev - 21.3.2022. operator preuzima tehničku dokumentaciju, točnije A1 dostavlja operatoru dokumentaciju - 24.3.2022. Operator korisnik predaje tehničko rješenje (TR) - 13.4.2022. A1 radi izvid i provjerava tehničko rješenje - 18.4. A1 daje/odbija suglasnost na tehničko rješenje - radovi se izvode u roku od 8 dana tj. do 26.4.2022.

Dakle, od podnošenja zahtjeva, Operator korisnik tek za gotovo dva mjeseca može početi izvoditi radove, što smatramo neopravdano dugim rokovima (prijedlog Telemach-a: Predmetne rokove nužno je skratiti.);

- točka 6.8. jednostrana naplata penala za kašnjenje

Kako je prethodno već pojašnjeno u očitovanjima Telemach-a, radi se o ništetoj odredbi, a kako je već potvrđeno i presudom Visokog trgovačkog suda RH (prijedlog Telemach-a: predmetnu odredbu nužno je brisati ili, podredno, definirati penalizaciju obostrano).

2. Ocjena HAKOM-a

HAKOM je temeljem prikupljenih podataka i uvidom u svu dostavljenu dokumentaciju utvrdio kako slijedi.

a) Postojanje spora iz nadležnosti HAKOM-a

Temeljem odredbe članka 12. stavka 1. točki 5. i 6. te članka 20. ZEK-a u nadležnosti HAKOM-a je rješavanje sporova između operatora elektroničkih komunikacijskih mreža i/ili usluga i donošenje odluke kojom se utvrđuju obveze infrastrukturnom operatoru i rješavaju sporovi u vezi sa zajedničkim korištenjem elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme.

U obavljanju regulatornih poslova propisanih ZEK-om, HAKOM je obavezan poduzimati sve primjerene mjere, primjenjujući načela objektivnosti, transparentnosti, nediskriminacije i razmjernosti, kako bi se ostvarila regulatorna načela i ciljevi utvrđeni u stavku 3., 4. i 5. članka 5.

ZEK-a, i to osobito sprječavanjem diskriminacije u postupanju prema operatorima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga u sličnim okolnostima; zaštitom tržišnog natjecanja na dobrobit krajnjih korisnika usluga i promicanjem, gdje je prikladno, tržišnog natjecanja temeljenog na infrastrukturi; promicanjem djelotvornih ulaganja i inovacija u novu i naprednu infrastrukturu, na način kojim se osigurava da bilo koja obveza pristupa odgovarajuće vodi računa o riziku ulaganja, te se omogućuju različiti sporazumi o suradnji između ulagača u infrastrukturu i tražitelja pristupa kako bi se raspodijelio rizik ulaganja, osiguravajući pri tome zaštitu tržišnog natjecanja i poštivanje načela nediskriminacije; poticanjem međusobnog djelovanja elektroničkih komunikacijskih mreža i elektroničkih komunikacijskih usluga i osiguravanjem održavanja cjelovitosti i sigurnosti javnih komunikacijskih mreža.

Temeljem odredbe članka 24.b ZEK-a u nadležnosti HAKOM-a je donošenje odluke kada vlasnici ili drugi nositelji prava korištenja pristupne točke i postojeće fizičke infrastrukture unutar zgrade ne postignu sporazum o pristupu i korištenju pristupne točke i postojeće fizičke infrastrukture unutar zgrade, uz pravične i nediskriminirajuće uvjete, uključujući i cijenu. HAKOM je obavezan i ovlašten donijeti odluku, vodeći u potpunosti računa o načelu razmjernosti.

Sukladno članku 30. ZEK-a, HAKOM u ostvarivanju regulatornih načela i ciljeva iz članka 5. ZEK-a potiče zajedničko korištenje elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, osobito u svrhu zaštite ljudskog zdravlja, očuvanja okoliša, zaštite prostora, izbjegavanja prekomjerne gradnje kada je to gospodarski neučinkovito ili fizički neprikladno, zaštite i očuvanja kulturnih dobara te nacionalne sigurnosti. Infrastrukturni operator mora omogućiti operatoru korisniku, uz naknadu i na temelju sklopljenog ugovora, pristup i zajedničko korištenje svoje elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, uključujući i komunikacijske instalacije unutar zgrade, koje su u vlasništvu infrastrukturnog operatora, ili do prve sabirne ili razdjelne točke, ako su ispunjeni odgovarajući uvjeti pristupa i zajedničkog korištenja.

Elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema je pripadajuća infrastruktura i oprema povezana s elektroničkom komunikacijskom mrežom i/ili elektroničkom komunikacijskom uslugom, koja omogućuje ili podržava pružanje usluga putem te mreže i/ili usluge, što osobito obuhvaća kabelsku kanalizaciju, antenske stupove, antenske prihvate, zgrade i druge pripadajuće građevine i opremu te sustave uvjetovanog pristupa i elektroničke programske vodiče.

Fizička infrastruktura unutar zgrade je fizička infrastruktura ili instalacije na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući sastavnice zajedničkih dijelova nekretnine, namijenjene smještanju žičnih i/ili bežičnih pristupnih mreža, ako se putem takvih pristupnih mreža mogu pružati elektroničke komunikacijske usluge i povezivati pristupna točka zgrade s priključnom točkom mreže. Fizička infrastruktura unutar zgrade prilagođena mreži velike brzine je fizička infrastruktura unutar zgrade namijenjena smještanju sastavnica elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina ili omogućivanju njihova postavljanja. Pristupna točka je fizička točka smještena unutar ili izvan zgrade, koja je dostupna operatorima, pri čemu je omogućena veza s fizičkom infrastrukturom unutar zgrade prilagođenom mreži velike brzine

U konkretnom slučaju, za Telemach su sporni Tehnički uvjeti pristupa i korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH, odnosno da objavljeni tehnički uvjeti A1 ne osiguravaju pravične i nediskriminirajuće uvjete pristupa i prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH, uključujući i cijenu. Telemach smatra problematičnim odredbe Tehničkih uvjeta, konkretnije: odredbe koje se odnose na izradu i sadržaj

tehničkog rješenja, odredbe da se svjetlovodni kabeli trebaju nalaziti u zaštitnoj cijevi, odredbe o djelotvornom načinu popunjavanja kanalice, odredbe o preuzimanju tehničke dokumentacije, odredbe o izlasku tehničara na teren radi izvoda, odredbe o penalima, cijena pristupa i zajedničkog korištenja, slijedom čega Telemach traži od HAKOM-a donošenje odluke kojom će se definirati pravični i nediskriminirajući uvjeti A1 za pristup i pravo korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH, uključujući i cijenu.

Sukladno članku 24.b ZEK-a, svi operatori javnih komunikacijskih mreža imaju pravo, na temelju sporazuma o pristupu s vlasnicima ili nositeljima prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar zgrade, o vlastitom trošku uvesti svoju mrežu do pristupne točke te pristupiti bilo kojoj postojećoj fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade radi postavljanja elektroničke komunikacijske mreže velike brzine, ako je udvostručavanje fizičke infrastrukture unutar zgrade tehnički neizvedivo ili gospodarski neučinkovito. Vlasnici ili drugi nositelji prava korištenja pristupne točke i postojeće fizičke infrastrukture unutar zgrade moraju, uz pravične i nediskriminirajuće uvjete, uključujući i cijenu, udovoljiti svakom razumnom zahtjevu za pristup koji su podnijeli operatori javnih komunikacijskih mreža. Ako se sporazum o pristupu ne postigne u roku od 60 dana od dana zaprimanja zahtjeva za pristup, svaka stranka može u daljnjem roku od 30 dana podnijeti zahtjev HAKOM-u za rješavanje spora, kako bi se procijenila usklađenost s uvjetima iz ovoga članka. HAKOM donosi odluku o zahtjevu, vodeći u potpunosti računa o načelu razmjernosti, u najkraćem mogućem roku.

Iako A1 ističe kako nisu ispunjene pretpostavke za vođenje ovog postupka, nužno je međusobne odnose operatora urediti na način da se pristup fizičkoj infrastrukturi unutar svih zgrada za koje postoji vlasnik ili nositelj prava korištenja osigura pod nediskriminirajućim i pravičnim uvjetima, uključujući cijenu, kako bi se promicalo tržišno natjecanje temeljno na infrastrukturi, ulaganja u novu i naprednu infrastrukturu i promicala regulatorna predvidljivost, a sve s ciljem dobrobiti krajnjih korisnika, u skladu s člankom 5. ZEK-a.

U tom smislu ne može se prihvatiti tvrdnja A1 da predmet spora može biti samo fizička infrastruktura na adresi Balokovićeva 71, Zagreb. Postupak rješavanja spora je postupak koji se vodi na temelju zahtjeva stranke koja ima položaj podnositelja i HAKOM je po tom zahtjevu dužan postupiti. Budući da iz prikupljene dokumentacije i očitovanja stranaka nedvojbeno proizlazi da postoji spor oko tehničkih uvjeta pristupa i korištenja fizičke infrastrukture u poslovno-stambenim zgradama, i Telemach i A1 su u tom kontekstu postavili jasne zahtjeve, jedini je način da se o tom sporu donese meritorna odluka.

HAKOM u postupku rješavanja spora, treba ne samo riješiti sporna pitanja između stranaka, već i poduzimati sve primjerene mjere, primjenjujući načela objektivnosti, transparentnosti, nediskriminacije i razmjernosti, kako bi se ostvarila regulatorna načela i ciljevi utvrđeni u stavku 3., 4. i 5. članka 5. ZEK-a.

b) Tehnički uvjeti za postavljanje elektroničkih komunikacijskih mreža operatora korisnika u kanalice društva A1 Hrvatska d.o.o.

Na temelju pravomoćne Odluke HAKOM-a od 07. listopada 2021. (KLASA:UP/I-344-08/21-03/01, URBROJ: 376-05-3-21-11) A1 je objavio Tehničke uvjete. Telemach smatra problematičnim odredbe Tehničkih uvjeta. Telemachov zahtjev za definiranje uvjeta korištenja fizičke infrastrukture (PVC kanalice) unutar stambeno-poslovnih zgrada u RH odnosi se na odredbe koje uređuju izradu i

sadržaj tehničkog rješenja, potrebu da se svjetlovodni kabeli operatora korisnika trebaju nalaziti u zaštitnoj cijevi, odredbe o djelotvornom načinu popunjavanja kanalice-slobodni prostor, odredbe o preuzimanju tehničke dokumentacije, odredbe o izlasku tehničara za provjere tehničkog rješenja, odredbe o penalima, odredbe o cijeni pristupa i zajedničkog korištenja i rok plaćanja i odredbe o broju zahtjeva za pristup. HAKOM je izvršio analizu Tehničkih uvjeta, dostavljenu dokumentaciju i sve navode stranaka te u odnosu na osporavane odredbe tehničkih uvjeta utvrdio kako su pojedine odredbe diskriminirajuće, nepravilne i usmjerene na otežavanje pristupa i korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture u stambeno-poslovnim zgradama te se u nastavku obrazlaže.

1) Izrada i sadržaj tehničkog rješenja

Telemach u zahtjevu ističe kako shema za izradu tehničkog rješenja nije podobna za postupanje jer nije jasno što se podrazumijeva pod horizontalnim i vertikalnim položajnim prikazom EK mreže te trasom u smislu Tehničkih uvjeta i izradio je skicu tehničkog rješenja oko koje nije postignut sporazum. A1 za točku 1.4. Tehničkih uvjeta ističe kako tehničko rješenje mora sadržavati podatke o kapacitetu slobodnog prostora. Za adresu Balokovićeva 71, Zagreb, Telemach je dostavio A1 ručno izrađenu skicu, dok je po tome A1 dostavio Telemachu AutoCAD podlogu sa shematskim prikazom vertikalnih i horizontalnih kanalisa te prikazom rasklopa kanalisa s međusobnim omjerom kanalice i položenih kabela. Nužno je iz razloga što je AutoCAD standardni program u kojem se predmetne podloge izrađuju u određenom mjerilu, iz istih se vidi omjer kanalice i popunjenosti kabela u njoj.

U pogledu točke 1.4. Tehničkih uvjeta HAKOM smatra da operator koji je vlasnik infrastrukture treba voditi dokumentaciju o tome koji su sve položeni kabeli u njegovoj kanalicu. Ako nema informaciju o kabelima postavljenima u svojoj infrastrukturi tada istom ne može biti poznato je li tehničko rješenje fizički moguće izvesti ili ne. Tehničko rješenje mora se izraditi na podlogama koje dostavlja operator koji je nositelj prava pristupa i korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture, gdje su ucrtani svi položeni kabeli. Stoga se postojeći tekst točke 1.4. stavak 3 Tehničkih uvjeta: „*horizontalne i vertikalne položajne prikaze EK mreže, trasu, tip i kapacitet kabela (broj niti) te ateste planiranog ugrađenog materijala;*“ mijenja na način „*horizontalne i vertikalne položajne prikaze EK mreže, trasu, tip i kapacitet kabela (broj niti) te ateste planiranog ugrađenog materijala na podlogama koje dostavlja operator nositelj prava, gdje su ucrtani svi položeni kabeli*“, a tekst točke 1.4. stavak 4: „*način i poziciju uvlačenja kabela Operatora korisnika na rasklopima kanalice duž cijelog dijela kanalice iz zahtjeva Operatora korisnika;*“ mijenja u: „*način i poziciju uvlačenja kabela Operatora korisnika na rasklopima kanalice duž cijelog dijela kanalice iz zahtjeva Operatora korisnika; kabeli moraju biti drugačijih boja ili adekvatno označeni i moraju biti usnopljeni (povezani vezicama radi odvajanja operatora i sprječavanja oštećenja)*“.

U svrhu identifikacije vlasnika infrastrukture, sprečavanja mogućih oštećenja i omogućavanja boljeg iskorištenja slobodnog prostora nužno je i adekvatno označavanje kabela. Kabeli moraju biti drugačijih boja ili adekvatno označeni i moraju biti usnopljeni (povezani vezicama radi odvajanja operatora i sprječavanja oštećenja).

2) Postavljanje EK mreže operatora korisnika u kanalicu - svjetlovodni kabeli operatora korisnika trebaju se nalaziti u zaštitnoj cijevi

Vezano uz neslaganje stranaka oko točki 4.3., 4.5., 4.6. i 4.7. Tehničkih uvjeta da se svaki svjetlovodni kabel mora nalaziti u zaštitnoj cijevi jer bi se na taj način izbjegavalo zajedničko polaganje koaksijalnih i svjetlovodnih kabela kroz iste cijevi, kao i načina popunjavanja kanalisa, Telemach

smatra da A1 ne objašnjava svoj stav da je nužno optičke kabele uvlačiti u zasebne cijevi. Telemach ponavlja argumentaciju kojom je obrazložio da je nesporno da do smetnji može doći prilikom radova bilo koje vrste u blizini kabela. Upravo uvlačenje cijevi u kanalicu, kako to neosnovano traži A1, može dovesti do štete ili smetnji puno vjerojatnije nego što bi to bilo u slučaju uvlačenja samog kabela. Sama činjenica da nakon postavljanja kabela u kanalicu nema dodatnih radova koji bi eventualno mogli uzrokovati smetnje, također dovoljno govori o tome da nema osnove za uvlačenjem zaštitnih cijevi koje, obzirom da se nemaju niti za što pričvrstiti, mogu nanijeti više štete nego koristi, a upravo je nastanak štete bojazan A1.

A1 ističe kako se radi o različitoj tehnologiji, a zajedničko polaganje u iste kanalice znatno povećava mogućnost kvarova na obje mreže. Rad na polaganju, korištenju ili održavanju jednog kabela nije moguće bez povremenog diranja drugog kabela. Opasnost za oštećenje i svjetlovodnog i koaksijalnog kabela se pojavljuje i u vertikali i u horizontali kanalice pa je zbog toga potrebno postaviti zaštitne cijevi.

U odnosu na navedeno, HAKOM smatra da bi se uvlačenjem kabela u zaštitne cijevi unutar kanalice znatno smanjio slobodni prostor i nametnuli nepotrebni troškovi operatorima. Nesporno je da do smetnji može doći prilikom izvođenja radova bilo koje vrste u blizini kabela, ali upravo uvlačenje cijevi u kanalicu (kako to traži A1) može dovesti do štete ili smetnji puno vjerojatnije nego što bi to bilo u slučaju uvlačenja samog kabela. Također, nakon postavljanja kabela u kanalicu nema dodatnih radova koji bi eventualno mogli uzrokovati smetnje, a zaštitne cijevi se nemaju niti za što pričvrstiti i mogu nanijeti više štete nego koristi. Stoga se brišu točke 4.3., 4.5., 4.6. i 4.7. Tehničkih uvjeta.

3) Slobodni prostor i djelotvorno korištenje slobodnog prostora u kanalicama

Vezano uz djelotvorno popunjavanje kanalice i slobodni prostor Telemach je od A1 zatražio pojašnjenje slobodnog prostora i djelotvornog popunjavanja istog, u koju svrhu je održan i međusobni sastanak. Prema navodima Telemacha, A1 se nije izjasnio što smatra slobodnim prostorom, odnosno kako bi se djelotvorno popunjavao slobodni prostor. Obzirom da se A1 odbija izjasniti kako tumači slobodan prostor i djelotvorno popunjavanje istog, Telemach svakako pozdravlja činjenicu da je A1 izrazio svoj stav da se na kanalicu 60x40mm analogijom primjenjuje odredba Pravilnika kojom je definirano da se dozvoljava uvlačenje dodatnih kabela uz već postojeći u cijev promjera 50mm. Što se tiče isticanja potrebe za servisnim prostorom u kanalicama, uspoređujući kanalice sa DTK (kabelskom kanalizacijom), Telemach smatra da je razlika između DTK (kabelske kanalizacije) i kanalice evidentna. Argumenti koji vrijede za DTK nisu primjenjivi na kanalice. Telekomunikacijski kabeli se obzirom na tehničke karakteristike dijele prema vrsti prijenosa, konstrukciji, namjeni i mjestu polaganja. Tako se ovisno o mjestu polaganja dijele na kabele koji se uvlače u kanalizaciju ili zaštitne cijevi podzemni, kabele koji se polažu izravno u zemlju, podvodne kabele koji se polažu u vodu, zračne kabele te instalacijske kabele koji se postavljaju unutar zgrada. Tehnike postavljanja tih kabela se uvelike razlikuju. Obzirom na kompleksnost uvlačenja ili izvlačenja kabela, i na duljinu takvih radova, potpuno je razborito imati servisni prostor u kabelskoj kanalizaciji. Za razliku od DTK (kabelske kanalizacije) postavljanje instalacijskih kabela u kanalice zgrade su jednostavni radovi koji se izvode manualnim radom jedne osobe, bez korištenja strojeva ili alata. Stoga, uzevši u obzir prethodno navedeno, nužnost servisnog prostora, na način kako je to s DTK, ne postoji u fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada.

A1 u bitnom smatra da Telemach zanemaruje činjenicu da je u realizaciji zahtjeva za korištenjem kanalice nužno voditi računa da se u kanalicama ostavi mjesta za neophodni servisni prostor. Nužnost

postojanja neophodnog servisnog prostora u infrastrukturi je nesporna što je potvrđeno i definirano člankom 5. stavkom 2. i stavkom 3. Pravilnika. Uvlačenje bilo čijih kabela u postojeće kanalice je štetno za postojeću mrežu A1. Slobodan prostor u kanalicama mora postojati radi servisiranja postojećih kabela. Dodatni problem kod zajedničkog korištenja kanalice je taj što kanalice nemaju prostor koji služi za promjenu smjerova kabela (poput kabelskih zdenaca u kabelskoj kanalizaciji). U praksi će to značiti da se kabeli križaju, odnosno idu jedan preko drugog i u tom slučaju je kabele nemoguće održavati. Rad na polaganju, korištenju ili održavanju jednog kabela nije moguće bez povremenog diranja drugog kabela, što može dovesti do greške na tom drugom kabelu. Kao slobodni prostor u kanalicama A1 podrazumijeva prostor koji nije zauzet kabelom, pod uvjetom da navedeni prostor nije predviđen kao neophodni servisni prostor za potrebe održavanja postojećih elektroničkih komunikacijskih kabela te kojeg je moguće iskoristiti za uvlačenje elektroničkih komunikacijskih kabela (svjetlovodnih).

HAKOM smatra da u kanalicama nema potrebe za servisnim prostorom jer postupak postavljanja i popravka kabela nije identičan kao uvlačenje i popravak kabela u kabelskoj kanalizaciji gdje je nužan servisni prostor. U kontekstu prigovora oko slobodnog i servisnog prostora HAKOM je obavio uvid i u neobvezujuće mišljenje vještaka koje je dostavio A1. HAKOM se slaže s mišljenjem vještaka da kada dođe do greške na kabelu, bez obzira na tip kabela, greška se najčešće otklanja na način da se određena dužina kabela zamijeni. Međutim, radi se o nadžbuknim PVC kanalicama koje su fizički dostupne i jednostavnim fizičkim skidanjem gornjeg poklopca može se pristupiti svakom kabelu u kanalicama bez da se ugrožava sigurnost drugih kabela, za razliku od podzemne kabelske kanalizacije kojoj je zbog činjenice da se nalazi pod zemljom pristup znatno otežan te je stoga i potreban servisni prostor i veća pažnja pri popunjavanju slobodnog prostora. Upravo kako i sam vještak navodi neispravan dio kabela se može ukloniti i zatim postaviti ispravan kabel. Obzirom da se zbog omogućavanja fizičkog pristupa kanalicama, istovremeno dok se polaže ispravan kabel može raditi na uklanjanju neispravnog kabela, na taj način ne dolazi do dužeg otklanjanja greške. Stoga je izmijenjena definicija slobodnog prostora u točki 3.1. Tehničkih uvjeta: „*Slobodni prostor u kanalicama podrazumijeva prostor koji nije zauzet kabelom, pod uvjetom da navedeni prostor nije predviđen kao neophodni servisni prostor za potrebe održavanja postojećih elektroničkih komunikacijskih kabela te kojeg je moguće iskoristiti za uvlačenje elektroničkih komunikacijskih kabela (svjetlovodnih)*“, na način da glasi: „*Slobodni prostor u kanalicama i prostor u probodu između etaža podrazumijeva prostor koji nije zauzet kabelom ili prostor koji je zauzet kabelom, a koji nije u upotrebi, ne služi za povezivanje korisnika niti je pogodan za davanje usluge.*“, a kako u kanalicama nema potrebe za servisnim prostorom tako se postojeći tekst briše: „*Neophodni servisni prostor za održavanje postojećih kapaciteta je prostor koji je dostatan za uvlačenje kabela najvećeg promjera na razmatranom dijelu kanalice.*“ Točka 4.2.: *Postojeće nadžbukne razvodne ormare potrebno je premostiti postavljanjem dodatnih kanalicama bez zadiranja u sadržaj ormara.*“, mijenja se na način: „*Postojeće nadžbukne razvodne ormare potrebno je premostiti bez zadiranja u sadržaj ormara.*“, Kada su ormarići postavljeni skroz do proboda međukatnih konstrukcija tada bi pristup operatoru korisniku bio onemogućen, što na ovaj način ipak omogućuje pristup kanalicama.

U odnosu na postojeću točku 3.4. Tehničkih uvjeta i djelotvornom korištenju slobodnog prostora A1 je odredio da se kabeli, za koje operator korisnik nije u mogućnosti izraditi tehničko rješenje u skladu s Tehničkim uvjetima, moraju ukloniti bez odgode iz kanalicama A1. HAKOM smatra da u slučaju kada operator korisnik već ima smješten kabel u kanalicu tada je logično da postoji i tehničko rješenje za djelotvorno korištenje jer se kabel fizički nalazi u kanalicama, pri čemu se ne može tražiti uklanjanje postavljenih kabela već o uređenje odnosa nositelja prava nad kanalicama i operatora korisnika, stoga se predmetni tekst točke 3.4. „*Ako se za kabele iz prethodnog stavka utvrdi da Operator korisnik nije*

u mogućnosti izraditi tehničko rješenje u skladu s ovim tehničkim uvjetima, isti je predmetne kabele dužan ukloniti bez odgode iz kanalice A1.”, briše u cijelosti.

4) Rokovi

Telemach smatra predugim i nepravičnim rokove postupanja i preuzimanja tehničke dokumentacije iz točke 6. Tehničkih uvjeta. Definirani su na način da otežaju i značajno oduže uvođenje mreže operatora korisnika i pružanje usluge korisnicima.

A1 ističe kako su rokovi propisani Tehničkim uvjetima realni i primjereni te namjera istih nije otežavanje pristupa i postavljanja mreže operatorima korisnicima.

U odnosu na rokove iz točke 6. Tehničkih uvjeta, HAKOM smatra da su rokovi za preuzimanje tehničke dokumentacije, rok za izradu tehničkog rješenja, suglasnost na tehničko rješenje i ostali prateći rokovi za ugovaranje pristupa neadekvatno definirani, negdje su predugački, negdje prekratki. Analizom propisanih rokova utvrđeno je da se po zahtjevu moglo postupati preko 40 radnih dana što se smatra predugim rokom, stoga su rokovi postupanja A1 i operatora korisnika usklađeni sa rokovima koji se primjenjuju na sličnim uslugama, na način za točku 6.1.:“ *„A1 je obavezan odmah, a najkasnije u roku od 3 radna dana od dana primitka ispravnog i potpunog zahtjeva za tehničkom dokumentacijom istu dostaviti operatoru u elektronskom obliku“*, za točku 6.2.: *„Ako se tehničko rješenje ne pošalje u roku od 8 radnih dana od dana dostave tehničke dokumentacije smatrat će se da je Operator korisnik odustao od zahtjeva.“*, za točku 6.3.: *„Izvid i provjera tehničkog rješenja, 3 radna dana od dana dostave tehničkog rješenja od strane Operatora korisnika.“*, za točku 6.4.: *A1 obavezan je dati ili odbiti dati suglasnost na tehničko rješenje za pristup i zajedničko korištenje kanalice, u roku od 3 radna dana od isteka roka iz prethodne točke ovog članka. Ukoliko se tehničko rješenje odbije, A1 će dostaviti detaljno obrazloženje odbijanja tehničkog rješenja.“*.

5) Rokovi - penali

Telemach je zahtjevom problematizirao spornim jednostranu naplatu penala za kašnjenje u postupanju operatora korisnika iz točke 6. Tehničkih uvjeta, smatra da nije korektno naplaćivati penale samo operatoru korisniku, bez da i A1 ima obvezu snositi penale u slučaju zakašnjenja u postupanju. Telemach smatra da penali moraju biti brisani iz Tehničkih uvjeta ili obostrano primjenjivi.

HAKOM smatra da ako postoje penali isti se moraju primjenjivati i na A1 i operatora korisnika, obostrano u istom iznosu za slučaj zakašnjenja u postupanju, stoga se postojeći tekst točke 6.8. Tehničkih uvjeta: *„Za svaki dan kašnjenja dostave novog tehničkog rješenja iz točke 6.7. Operator korisnik dužan je za svaki dan zakašnjenja platiti penale u iznosu od 500,00 kn za svaki dan zakašnjenja do 10 dana kašnjenja, a 2.500,00 kn za zakašnjenja preko 10 dana kašnjenja po danu“* mijenja na način: *„Za svaki dan kašnjenja prema točkama 6.1, 6.3 i 6.7. A1 ili Operator korisnik dužni su za svaki dan zakašnjenja platiti penale u iznosu od 500,00 kn za svaki dan zakašnjenja do 10 dana kašnjenja, a 2.500,00 kn za zakašnjenja preko 10 dana kašnjenja po danu.“*.

6) Prethodne informacije o trasama, kapacitetima i slobodnom prostoru, postupanje po prijavi kvara/oštećenja i prijavi smetnji i nadziranje radova – izvid, izlazak tehničara

Telemach naglašava kako kod provjere stvarnog stanja A1 svojim Tehničkim uvjetima (točka 5.) definira da će A1 obaviti izvid i izlazak tehničara po primitku tehničkog rješenja od strane operatora korisnika kako bi provjerio stanje na terenu. A1 će isto naplatiti operatoru korisniku 222 HRK/h sukladno točki 5.2.1.4. Tehničkih uvjeta. Umjesto da A1 pravovremeno vodi i ažurira baze o svojoj mreži i infrastrukturi, A1 sada nedostatak vlastitih baza podataka želi prevaliti na operatore korisnike. Telemach smatra neprihvatljivim da A1 provjerava stanje na terenu i isto naplaćuje operatoru korisniku nakon što je operatoru korisniku dostavio vlastitu podlogu za izradu tehničkog rješenja (koju je operatoru korisniku i naplatio) te nakon usuglašenog tehničkog rješenja. Nužno je da se budućom odlukom u ovom predmetu izbjegne prevaljivanje nedostataka baze podataka A1 na operatora korisnika te izbjegne odugovlačenje s rokovima i nametanje neopravdanog financijskog tereta na operatora korisnika.

A1 navodi kako je potrebu stanja na terenu prije bilo kakvih radova pojasnio Telemachu, no istom obrazloženje nije prihvatljivo isključivo iz razloga što Telemach i dalje opetovano neovlašteno ulazi u A1 kanalice. Obzirom da A1 nema saznanje tko je neovlašteno ušao u A1 kanalicu, potrebno je utvrditi da je tehničko rješenje izvedivo.

Tehničkim uvjetima u točki 5.2.1.4. je definirano da se izvid, izlazak tehničara za provjere tehničkog rješenja naplaćuje 222 kn/h i to po primitku tehničkog rješenja od strane operatora korisnika jer A1 provjerava stanje na terenu. HAKOM smatra da nema potrebe za obavljanjem izvida nakon zaprimanja tehničkog rješenja jer je isto i izrađeno temeljem stvarnog stanja. Operator vlasnik infrastrukture treba imati ažurne podatke o stanju na terenu jer isti dostavlja operatorima korisnicima podloge na kojima se mora izraditi tehničko rješenje. Ako operator vlasnik infrastrukture nema točne podatke nije opravdano trošak prebaciti na operatora korisnika, stoga se postojeći tekst točke 5.2.1.4. Tehničkih uvjeta: „*Izvid, izlazak tehničara za provjere tehničkog rješenja - 222 HRK/h -> po primitku tehničkog rješenja od strane Operatora korisnika A1 provjerava stanje na terenu*“ briše u cijelosti.

7) Rokovi plaćanja

Telemach ističe u odnosu na točku 5.1.1 u vezi s točkom 5.1.5. Tehničkih uvjeta da je dospijeće računa svakog 15-og u tekućem mjesecu za prethodni mjesec i osporavanje računa unutar roka dospijeća smatra problematičnim, obzirom da je pravo na prigovor ograničeno na podnošenje istog unutar roka dospijeća pa se može desiti da Telemach zaprimi račun, npr. 10-og u mjesecu i ima samo 5 dana za provjeru i ulaganje prigovora, i predlaže ili produljiti rok dospijeća na 30 dana od dana zaprimanja računa ili produljiti rok za ulaganja prigovora.

HAKOM smatra da je postojećom točkom Tehničkih uvjeta pravo na prigovor operatora korisnika ograničeno na podnošenje unutar istog roka dospijeća pa je prekratko vremensko razdoblje za provjeru i ulaganje eventualnog prigovora. Nastavno na navedeno rok plaćanja produljen je do 30.-og u mjesecu za prethodni mjesec.

8) Rokovi – broj zahtjeva za pristup

Tehničkim uvjetima određeno je da zahtjeve za korištenjem kanalice A1 operator korisnik može podnositi više puta mjesečno, ali ne za više od 200 korisničkih jedinica u zgradi mjesečno, ovisno o njegovim potrebama. Radi izbjegavanja dvojbi, u slučaju da pojedina zgrada za koju Operator korisnik podnosi zahtjev ima više od 200 korisničkih jedinica, mjesečno ograničenje u tom slučaju

nije primjenjivo. Međutim, podnošenjem takvog zahtjeva smatrat će da je mjesečno ograničenje dostignuto.

Telemach smatra da bilo kakvo ograničenje nije opravdano te da je usmjereno na ograničavanje pristupa kanalicama. Iz Tehničkih uvjeta proizlazi da A1 definira ukupno mjesečno ograničenje od 200 zahtjeva. Takvo ograničenje smatra neprihvatljivim i neosnovanim. Isto predstavlja evidentno postupanje A1 kojem je isključivi cilj onemogućiti i/ili ograničiti pristup svojim kanalicama operatorima korisnicima. Predmetno ograničenje je nužno brisati.

HAKOM smatra da navedeni tekst iz točke 6. Tehničkih uvjeta predstavlja ograničenje izgradnje stoga je potrebno promijeniti tekst, ali uz uvažavanje potrebe za dodatnim dužnim rokovima postupanja kada dođe do većeg broja zahtjeva za pristup na mjesečnoj razini, na način: *“U trenutku kada mjesečni broj zahtjeva operatora korisnika premaši prosječni mjesečni broj zahtjeva koje je operator korisnik dostavljao A1 u prethodnom razdoblju od tri mjeseca + 20% tada se rok u kojem je A1 dužan realizirati pojedini zahtjev operatora korisnika produžuje za dodatnih pet radnih dana. A1 će o tome će obavijestiti operatora korisnika prilikom zaprimanja zahtjeva. U slučaju novog operatora korisnika prosječne količine zahtjeva definirat će se po proteku tri mjeseca od podnošenja prvog zahtjeva za korištenjem kanalice podnesenog A1.”*

c) Usluga pristupa i zajedničkog korištenja kanalice – cijena

Odlukom HAKOM-a od 07. listopada 2021. naloženo je A1 da za sve stambeno-poslovne zgrade u Republici Hrvatskoj za koje su vlasnici ili nositelji prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture, javno objave pravične i nediskriminirajuće uvjete, uključujući i cijenu. Cijena koju vlasnici ili nositelji prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture (kanalice) unutar zgrade odrede mora osigurati pravednu mogućnost naknade troškova u vezi s pružanjem pristupa i korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar zgrade (kanalice), poštujući načela troškovne usmjerenosti na temelju troškova gradnje i održavanja, uvećano za važeći iznos ponderiranog troška kapitala (WACC - prosječni ponderirani trošak kapitala).

A1 je Tehničkim uvjetima odredio cijenu od 5,54 HRK/mjesečno/korisnička jedinica, bez obzira koliki prostor u kanalicama zauzima operator korisnik. Predmetni izračun cijene označen je poslovnom tajnom, način izračuna dostavljen je i pojašnjen HAKOM-u.

U odnosu na cijenu pristupa A1, Telemach navodi da ista predstavlja nerealnu i previsoku cijenu kojoj je cilj spriječiti pristup Telemachu fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada. Na primjeru jednog prosječnog ulaza zgrade koja se sastoji od 5 katova i 20 stanova jednokratna cijena koju je A1 definirao svojim Tehničkim uvjetima u iznosu od 5,54 kn/ mjesečno/korisnička jedinica iznosi 1.329,60 kn/godišnje/prosječni ulaz, a što na period od 20 godina iznosi 26.592,00 kn za predmetni ulaz bez uključenih jednokratnih naknada definiranih Tehničkim uvjetima, odnosno 26.731,90 s uključenim jednokratnim naknadama. Tržišna cijena postavljanja kanalice u takvom prosječnom ulazu, uzimajući u obzir materijal, montažu i druge potrebne radove za postavljanje kanalice u ulazu iznosi [REDACTED]. Iz navedenog proizlazi da A1 definiranom mjesečnom naknadom ne samo da želi vratiti ukupni trošak postavljanja kanalice, koju i on koristi, već taj trošak želi deseterostruko puta više naplatiti operatoru korisniku. Navedene cijene se ne mogu smatrati pravičnima niti takvim da A1 želi omogućiti operatorima korisnicima pristup fizičkoj infrastrukturi, već upravo suprotno, iste su definirane sa ciljem da se pristup fizičkoj infrastrukturi u potpunosti onemogući.

Sukladno odredbi iz članka 24b. stavak 2. ZEK-a vlasnici ili drugi nositelji prava korištenja pristupne točke i postojeće fizičke infrastrukture unutar zgrade moraju, uz pravične i nediskriminirajuće uvjete, uključujući i cijenu, udovoljiti svakom razumnom zahtjevu za pristup koji su podnijeli operatori javnih komunikacijskih mreža. ZEK-a ne specificira koja bi to cijena bila pravična te je HAKOM obavezan i ovlašten odrediti cijenu koja mora osigurati pravednu mogućnost naknade troškova u vezi s pružanjem pristupa i korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar zgrade (kanalica), poštujući načela troškovne usmjerenosti na temelju troškova gradnje i održavanja, uvećano za važeći iznos ponderiranog troška kapitala (WACC - prosječni ponderirani trošak kapitala).

U svrhu izračuna troškova koje je potrebno nadoknaditi kroz troškovno usmjerenu cijenu HAKOM je od A1 zatražio troškove postavljanja kanalica u prosječnoj zgradi. A1 je dostavio troškovnik postavljanja kanalica u prosječnoj zgradi koja ima 20 korisničkih jedinica i 5 etaža. Iz troškovnika su vidljivi jedinični troškovi materijala i postavljanja kanalica te ukupni CapEx troškovi postavljanja kanalica (npr. troškovi bušenja rupa među etažama i troškovi izrade tehničke dokumentacije) u toj prosječnoj zgradi po pojedinim stavkama. Osim CapEx troškova kanalica, na osnovu podataka iz troškovnika koji je dostavio A1 utvrđen je udio CapEx troškova kanalica u ukupnim CapEx troškovima.

Godišnji CapEx je utvrđen primjenom metode kosih anuiteta (eng. Tilted annuities), prema sljedećoj formuli

$$d_i = GRC_i \cdot \frac{WACC - Price\ trend}{1 - \left(\frac{1 + Price\ trend}{1 + WACC} \right)^{UL}}$$

gdje su:

- GRC (eng. *Gross Replacement Cost*) - GRC dodijeljen imovini (u ovom slučaju odgovara zbroju troškova materijala i postavljanja kanalica iz troškovnika A1)
- d_i – anualizirani trošak u godini i (unutar korisnog vijeka upotrebe)
- WACC (eng. *Weighted Average Cost of Capital*)- trošak kapitala
- Price trend – stopa izmjene cijena imovine
- UL – korisni vijek upotrebe imovine

Metoda kosih anuiteta (eng. *Tilted Annuities*) prilagođava se profil nadoknade troškova na način da uzima u obzir fluktuacije u cijenama imovine, npr. u slučaju kada cijena imovine pada, novi operator koji tek ulazi na tržište bi mogao imati veliku prednost u odnosu na postojeće operatore zbog toga jer će imati koristi od nižih cijena i stoga nižih troškova amortizacije. Primjenom pristupa metode kosih anuiteta, kada cijene padaju, veći udio troška imovine se nadoknađuje u početnom periodu tako da bi svim sudionicima na tržištu bio priznat isti trošak, ne uzimajući u obzir vrijeme kada su ušli na tržište. Što se tiče vrijednosti stope izmjene imovine, korisnog životnog vijeka i WACC-a primijenjene su iste vrijednosti koje su primijenjene za iste mrežne resurse BU-LRIC+ troškovnom modelu HAKOM-a. Nadalje, potrebno je napomenuti da je vrijednost WACC-a uvećana za premiju rizika, sukladno NGA preporuci.

Osim CapEx troškova, utvrđeni su i operativni troškovi (OpEX) i to kao postotak od CapEx-a u iznosu od ■■■. Tako utvrđeni OpEx troškovi su uvećani za veleprodajne specifične troškove i opće i administrativne troškove (primijenjene su iste vrijednosti mark-upa kao i kod BU-LRIC+ troškovnog modela HAKOM-a).

Ukupni godišnji troškovi resursa kanalice su utvrđeni kao zbroj godišnjih CapEx i OpEx troškova (uvećanih za veleprodajne specifične i opće i administrativne troškove) podijeljen s udjelom troška postavljanja kanalice u ukupnim troškovima resursa. Tako dobiveni ukupni troškovi se dijele s poprečnim presjekom kanalice kako bi se dobili troškovi kanalice po zauzeću poprečnog presjeka kanalice.

HAKOM smatra da cijenu treba definirati prema površini zauzeća, metru duljine i vrsti kanalice. Pojedini operatori mogu koristiti samo dio fizičke infrastrukture (kanalice) pa bi bilo neprikladno cijenu definirati prema korisničkim jedinicama (za 5G u budućnosti će se isto koristiti kanalice). Koristeći opisanu formulu HAKOM je odredio cijenu HRK/m/cm2/mjesečno za tri vrste PVC kanalice koje A1 koristi 30x15, 60x40 i 40x25, stoga se cijena iz točke 5.1. Tehničkih uvjeta mijenja kao u tablici:

Cijena HRK/m/cm2/mjesečno	2022
Plastična kanalice-30X15	0,070
Plastična kanalice - 60X40	0,028
Plastična kanalice - 40X25	0,057

HAKOM ističe da u postupku rješavanja spora, treba ne samo riješiti sporna pitanja između stranaka, već i poduzimati sve primjerene mjere, primjenjujući načela objektivnosti, transparentnosti, nediskriminacije i razmjernosti, kako bi se ostvarila regulatorna načela i ciljevi utvrđeni u stavku 3., 4. i 5. članka 5. ZEK-a.

Smanjenjem troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine doprinosi se ostvarivanju digitalizacije čime se širi učinak digitalne financijske poluge na sve sektore gospodarstva uz smanjenje troškova za pružanje učinkovitijih usluga građanima i društvo u cjelini. Uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine zahtijeva znatna ulaganja čiji značajan dio predstavljaju troškovi građevinskih radova. Nepoduzimanjem nekih od građevinskih radova doprinosi se djelotvornijem uvođenju širokopojasnog pristupa, a veliki dio troškova gradnje može se izbjeći korištenjem postojeće pasivne infrastrukture, poput postojećih pristupnih točaka i fizičke infrastrukture unutar zgrade (kanalice).

Osnovni cilj zahtijeva da uvođenje infrastrukture bude čim bliže lokaciji krajnjih korisnika uz istodobno potpuno poštovanje načela proporcionalnosti u pogledu ograničenja prava vlasništva radi ostvarenje općeg interesa. Svrha je olakšati uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine do samih krajnjih korisnika i istodobno osigurati tehnološku neutralnost uz pomoć fizičke infrastrukture unutar zgrada pripremljenih za mrežu velike brzine.

Imajući u vidu društvene prednosti digitalnog uključivanja i uzimajući u obzir ekonomiju postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine, gdje ne postoji ni pasivna ni aktivna infrastruktura prilagođena mreži velike brzine unutar prostorija krajnjih korisnika, niti alternativa za davanje na korištenje elektroničkih komunikacijskih mreža pretplatniku, svaki pružatelj usluga javnih komunikacijskih mreža trebao bi imati pravo dovesti svoju mrežu do privatnog prostora na vlastiti trošak, pod uvjetom da utjecaj na privatno vlasništvo bude sveden na najmanju moguću mjeru, ponovno upotrebljavajući postojeću fizičku infrastrukturu unutar zgrade.

Za operatore elektroničkih komunikacijskih mreža koji imaju namjeru postavljati nove elektroničke komunikacijske mreže najučinkovitije je ponovno koristiti postojeću fizičku infrastrukturu, posebno u područjima gdje ne postoje odgovarajuće elektroničke komunikacijske mreže ili gdje bi udvostručavanje fizičke infrastrukture unutar zgrade bilo tehnički neizvedivo ili gospodarski neučinkovito, čime se naročito zadovoljavaju zahtjevi zaštite ljudskog zdravlja, zaštite prostora, očuvanja okoliša i gospodarske učinkovitosti.

Imajući u vidu već citirani članak 5. ZEK-a, spor koji postoji između stranaka nije ograničen na samo na konkretne adrese, već se može u bilo kojem trenutku pojaviti na bilo kojem području Republike Hrvatske. Stoga ova odluka ima za cilj ne samo riješiti pitanje pojedinih adresa, već utvrditi pravične i nediskriminirajuće uvjete pristupa i korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar zgrade (kanalice) za A1, uključujući i cijenu kako bi se olakšalo uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine na dobrobit svih građana koji žive u stambeno-poslovnim zgradama u cijeloj Republici Hrvatskoj. Utvrđivanjem pravičnih i nediskriminirajućih uvjeta pristupa i korištenja pristupnih točaka i fizičke infrastrukture unutar zgrade (kanalice) ne dovode se u pitanje nužni tehnički uvjeti koji moraju biti usuglašeni u tehničkom rješenju prije uvođenje elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine u stambeno-poslovne zgrade.

Na ovaj način se osigurava da svi operatori elektroničkih komunikacijskih mreža koji u budućnosti imaju namjeru graditi mreže velikih brzina koristeći pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar zgrade imaju iste uvjete koji su unaprijed poznati čime se osigurava i promiče regulatorna predvidljivost, uvjeti i postupanja operatora su transparentnija i umanjuje se vjerojatnost da će biti sporova oko pristupa i prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar zgrade.

Prema ocjeni HAKOM-a, odluka se donosi u okviru nadležnosti u pravilno i zakonito provedenom postupku i odlukom su obveze određene u skladu s ovlastima, načelima, ciljevima i na način kako to propisuju odredbe ZEK-a. Izmijenjeni dokument „*TEHNIČKI UVJETI ZA POSTAVLJANJE ELEKTRONIČKIH KOMUNIKACIJSKIH MREŽA OPERATORA KORISNIKA U KANALICE DRUŠTVA A1 Hrvatska d.o.o.*“ sastavni je dio ovog rješenja. A1 je obavezan Tehničke uvjete odmah po zaprimanju objaviti na svojim internetskim stranicama i primjenjivati.

Slijedom navedenog, temeljem članka 12. stavka 1., stavaka 3., 4. i 5. članka 5., članka 20., članka 24.b ZEK-a i članka 96. Zakona o općem upravnom postupku (NN br. 47/09, dalje: ZUP), HAKOM je odlučio kao u izreci ove odluke.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, ali može se pokrenuti upravni spor, što ne odgađa provedbu odluke. Upravni spor može se pokrenuti podnošenjem tužbe Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske u roku 30 (trideset) dana od dana primitka ove odluke.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Tonko Obuljen

Dostaviti:

1. A1 Hrvatska d.o.o., Vrtni put 1, 10 000 Zagreb - osobna dostava
2. Telemach Hrvatska d.o.o., Ulica Josipa Marohnića 1, 10 000, Zagreb - osobna dostava
3. U spis

